Förvaltningshögskolans rapporter
nummer 171

En äldreomsorg under tidspress

En studie av statsbidrag som tidsstyrning

Klara Lundgren och Alexandra Nilsson

En äldreomsorg under tidspress. En studie av statsbidrag som tidsstyrning.
Klara Lundgren och Alexandra Nilsson
Första upplagan
Första tryckningen

©2025 Författarna
Tryckning Kompendiet
ISSN 1401-7199

Förord

I den här rapporten relateras de abstrakta och teoretiska begreppen tidsstyrning och tidsrytmer till något så konkret som Äldreomsorgslyftet, ett årligt statsbidrag som staten använt för att styra kommunernas arbete med kompetensförsörjning inom äldreomsorgen. Resultatet blir en fascinerande resa in i den kommunala förvaltningens vardag, där en mångfald av dilemman och lösningar uppstår i en tid av ständig acceleration och allt snävare tidsramar.

Studien är en av de uppsatser inom mastersprogrammet i offentlig förvaltning vid Förvaltningshögskolan som vårterminen 2025 vann priset ”Utmärkt uppsats” med motiveringen att vara både teoretiskt nydanande och mycket väl empiriskt förankrad. Rapporten är skriven av Klara Lundgren och Alexandra Nilsson.

Uppsatsen publiceras här som rapport för att resultat ska kunna nå en bredare krets – inte minst våra samarbetspartners inom offentlig förvaltning. Prisvinnande uppsatser fungerar även som inspiration för kommande uppsatsförfattare.

Livia Johannesson
Docent i offentlig förvaltning,
biträdande lektor vid Förvaltningshögskolan

Författarnas förord

Att skriva denna uppsats har varit både kul, lärorikt och utmanande. Temat för studien, styrning av äldreomsorgen, var självklart redan från start eftersom vi båda har erfarenhet av att arbeta inom äldreomsorgen. Genom denna uppsatts har vi kunnat fördjupa oss i styrningen av äldreomsorgen, vilket blivit en hjärtefråga för oss båda.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare, Livia Johanneson, som inte bara bidragit med skarpa frågor och kloka råd, utan framför allt ett stort engagemang. Tack till alla tjänstepersoner som tog sig tid att dela med sig av sina erfarenheter!

Tack även till vänner och familj för stöd, pepp och tålamod!

Göteborg, augusti 2025

Klara Lundgren och Alexandra Nilsson

Innehållsförteckning

1. Inledning **1**

1.1 Syfte och frågeställning *3*
1.2 Disposition *4*

2. Bakgrund **6**

2.1 Styrning, policyparadigm och flernivåstyre *6*
2.2 Styrning av äldreomsorgen i Sverige *7*
2.3 Statsbidraget Äldreomsorgslyftet *9*

3. Tidigare forskning **11**

3.1 Statsbidrag som styrmedel *11*
3.2 Statsbidragens effektivitet *12*
3.3 Statsbidrag & politik *14*
3.4 Statsbidrag inom Sverige *15*
3.5 Sammanfattning *16*

4. Teori **18**

4.1 Tidsforskning *18*
4.2 Tid och styrning *20*
4.2.1 Klocktid och uppgiftstid 21
4.2.2 Tidsrytmer 22
4.3 Konsekvenser av tidsstyrning *24*
4.3.1 Anpassning 24
4.3.2 Acceleration 25
4.4 Sammanfattning *26*

5. Metod 27

5.1 Kvalitativmetod 27
5.2 Dokumentstudie 28
5.2.1 Urval av dokument 29
5.2.2 Dokumentanalys 30
5.3 Kvalitativa intervjuer 30
5.3.1 Urval av kommuner 31
Tabell 1. Kommuner som deltagit 33
5.3.2 Tjänstepersoner 33
5.3.3 Datainsamling 34
5.3.4 Etiska ställningstagande 35
5.3.5 Dataanalys intervjuer 36

6. Resultat och analys 38

6.1 Statsbidragets tidsstyrning 38
6.1.1 Ett statsbidrag som accelererar 38
6.1.2 Tidsramar som styr 39
6. 2. Kommunernas tidsrytmer 41
6.2.1 Rekryteringsprocessens två olika tidsrytmer 41
6.2.2 Utbildningens tidsrytm 43
6.2.3 Verksamhetens tidsrytm 45
6.3. Konsekvenser av tidsstyrningen genom statsbidrag 47
6.3.1 Skapade möjligheter 47
6.3.2 Förlorade möjligheter 50
6.3.3 En känsla av att inte hinna med 52
6.3.4 Ett ökat behov av samverkan 55
6.3.5 Att sortera och prioritera personal 58
6.3.6 Planera i förväg 60

7. Slutsats och diskussion 65

7.1 Slutsats 65
7.2 Diskussion 67
7.3 Studiens begränsningar 70
7.4 Vidare forskning 71

Referenslista 72

Bilagor 79

Bilaga 1. Intervjuguide Kommuner 79
Bilaga 2. Intervjuguide Socialstyrelsen 81
Bilaga 3. Intervjuguide Regeringskansliet 83
Bilaga 4. Dokumentstudie 85
Bilaga 5. Tjänstepersoner 86

1. Inledning

Under de senaste decennierna har tid kommit att bli ett allt viktigare verktyg i styrningen av offentliga verksamheter. I takt med att kraven på uppföljning, återrapportering och effektivitet ökat (Montin, 2015:58–59; Johansson, 2017:158–159), har även styrningen som utövas kommit att präglas av en tydlig dimension av tid. Tid som styrningsverktyg, i detta hänseende, kan förstås utifrån att tidsmässiga ramar sätts upp för verksamheter för att styra resurser och mäta resultat. Genom att tid bryts ned i mätbara enheter, såsom kalenderår, månader eller timmar, kan tid även användas som ett styrmedel. Tid som styrmedel gör det därmed möjligt för staten att påverka hur kommuner både planerar och organiserar sitt arbete, inte bara genom ekonomiska styrmedel och resurser, utan även genom tidsmässiga ramar kring när saker ska göras (Ancona m.fl., 2001; Fitzpatrick, 2004; Hjärpe, 2022; Håkansson, 2022; Jönson m.fl., 2024; Tierens m.fl., 2024).

Denna utveckling har blivit särskilt tydlig inom äldreomsorgen, där staten i allt större utsträckning har styrt genom riktade statsbidrag sedan pandemin (SKR, 2021; Statskontoret, 2023). Till följd av pandemin blev bristerna inom hela vård- och omsorgssektorn påfallande uppenbara, särskilt inom äldreomsorgen (Edström Fors, 2024:280; SOU 2020:80). Kommunerna som har huvudansvaret för att tillhandahålla vård och omsorg, pressas således av flera externa krav som kan relateras till tid. I och med de ökade antalet riktade statsbidrag behöver kommunerna förhålla sig till både ansökningsdatum och återrapportering. I denna uppsats är tid utgångspunkten och det perspektiv genom vilket riktade statsbidrag undersöks och specifikt för det riktade statsbidraget Äldreomsorgslyftet.

Äldreomsorgslyftet introducerades under år 2020 med syftet att höja kompetensen inom vård och omsorgen av äldre. Bidraget används till att befintlig personal inom vård och omsorg erbjuds utbildning till vårdbiträde eller undersköterska hos kommunerna (Regeringsbeslut, S2020/05025/SOF). Statsbidraget utlyses på en årlig basis och har tydliga tidsramar för både utlysningsperiod samt återrapportering av använda medel. Äldreomsorgslyftet utgör således inte bara en styrning genom ekonomiska medel utan även genom tid eftersom bidraget är tidsbegränsat. Bidraget villkoras på en avgränsad tid vilket i sin tur gör att kommunerna måste agera inom en viss tid, detta är ett sätt att använda tid som ett styrmedel. Statsbidraget villkoras alltså utifrån två dimensioner, resursen tid och resursen pengar, i denna studie kommer vi fokusera på resursen tid.

Statsbidraget är inte bara intressant utifrån de tidsramar som följer med den och styr kommunerna. Den är också intressant eftersom bidraget är till för att hjälpa kommunerna hantera den kanske största nuvarande utmaningen inom äldreomsorgen, att säkerställa en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning. Demografiska beräkningar förutspår en utveckling med en snabbt åldrande befolkning som inom en snar framtid kommer att vara i behov av vård- och omsorg (SKR, 2024; Mörk m.fl., 2019:17). Den ökade förmågan att behandla allt mer komplexa sjukdomstillstånd leder till att människor lever längre. Samtidigt har de minskade födelsetalen under de senaste åren inneburit att det finns färre och färre i arbetsför ålder (SKR, 2024). En krympande arbetsför befolkning behöver tillhandahålla en allt mer avancerad vård- och omsorg till en växande andel äldre befolkning. SKR (2024) uppskattar att 65 600 personer måste anställas under perioden 2023–2033 för att kunna bemöta ett ökande tryck på välfärden. Som följd ställs allt högre krav på kompetens och kvalificerad vårdpersonal och ett akut behov av att rekrytera allt fler i vård- och omsorgsyrket. I relation till den snabbt växande åldrande befolkning blir tid en

central del i kommunernas långsiktiga arbete för att kunna se till att framtida behov kring kompetensförsörjning kan tillgodoses.

Tidsperspektivet är en central del av studien, eftersom den belyser en tydlig kontrast, spänningen mellan statens kortsiktiga tidsramar och kommunernas långsiktiga behov. Kompetensförsörjningen är ett långsiktigt samhällsproblem, medan styrningen genom statsbidraget, såsom Äldreomsorgslyftet, är kortsiktigt utformat och omförhandlas på en årlig basis. Denna skillnad i tidsrytmer skapar en spänning mellan det statliga bidragssystemets kortsiktiga ramar och kommunernas behov av att planera och investera i en hållbar kompetensförsörjning över tid.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur staten utövar tidsstyrning av äldreomsorgen via riktade statsbidrag. Med uppsatsen syftar vi även till att undersöka vilka konsekvenser tidsstyrningen får för tjänstepersonerna och i förlängningen äldreomsorgen. Statens tidsstyrning ämnar vi undersöka genom fallet av Äldreomsorgslyftet, för att undersöka detta används ett tidsanalytiskt ramverk. Det tidsanalytiska ramverket används för att synliggöra hur staten kan styra genom temporala krav och tidsangivelser. För att undersöka tidsstyrningen kartläggs även vilka andra tidsrytmer som finns i kommunernas kompetensförsörjningsarbete. Detta görs eftersom tidsrytmer är centralt inom tidsstyrningsforskningen. Vidare undersöks vilka konsekvenser tidsstyrningen får för tjänstepersoner och hur det i förlängningen påverkar kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjningen i praktiken.

Frågeställningarna som vi ämnar besvara är följande:

1. Hur utövar staten tidsstyrning genom Äldreomsorgslyftet?

2. Vilka andra tidsrytmer finns i kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet?

3. Vilka konsekvenser ger tidsstyrningen för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning?

Genom att besvara ovanstående frågeställningar kan vi fördjupa oss i hur statsbidrag inte enbart fungerar som ett ekonomiskt styrmedel, utan också som ett verktyg för att styra genom tid. Frågorna möjliggör dessutom en fördjupning av de spänningar som uppstår när statsbidragets tidsrytm möter kommunernas tidsrytmer.

1.2 Disposition

Uppsatsens kommer inledas med ett bakgrundskapitel där vi fördjupar oss i styrning generellt och styrningen inom äldreomsorgen. Avsnittet avslutas med att presentera studiens empiriska fall, statsbidraget Äldreomsorgslyftet.

Efter bakgrunden kommer tidigare forskning presenteras. I detta kapitel kommer statsbidrag som styrmedel redogöras för. Vidare i detta kapitel presenteras olika förutsättningar som bidrar till statsbidragens effektivitet, hur statsbidrag kan användas som ett politiskt verktyg samt rikta resurser till prioriterade områden för politisk vinning. Detta följs av en genomgång av tidigare forskning kring statsbidrag inom Sverige.
I kapitel fyra redogörs det teoretiska utgångspunkterna som används i studien. I detta kapitel presenteras inledningsvis en

översikt över tidsforskning, följt av en genomgång av vårt eget teoretiska ramverk: där vi lånar begrepp från tidigare studier inom tidsstyrning, som vi i vissa fall behövt omformulera och definiera utifrån vår egen tolkning.

I kapitel fem presenteras metoden, vi redogör för valet av kvalitativ metod, dokument samt semi-strukturerade intervjuer. I kapitlet presenteras även hur urvalsprocessen och analysen av materialet gick till, samt vilka etiska ställningstaganden som gjorts.

I kapitel sex presenteras resultat och analys. Kapitlet inleds med att svara på frågeställning ett, hur staten utövar tidsstyrning via Äldreomsorglyftet. Efter detta kommer frågeställning två besvaras genom att presentera de olika tidsrytmerna som vi kunnat identifiera i kommunernas kompetensförsörjningsarbete för äldreomsorgen. Slutligen kommer vi presentera tidsstyrningens konsekvenser vilket besvarar frågeställning tre.

Det sista kapitlet i uppsatsen innehåller en genomgång av studiens slutsatser och diskussion. I det första avsnittet, slutsats, kommer vi inledningsvis gå igenom och besvara studiens syfte och frågeställningar. Detta avsnitt följs av en diskussion kring vilken vidare betydelse uppsatsens resultat har för forskning om tid, tidsstyrning och statsbidrag. De två avslutande avsnitten i uppsatsen behandlar studiens begräsningar och förslag på vidare forskning.

2. Bakgrund

I kommande avsnitt genomförs en fördjupad genomgång av begreppet styrning inom forskning generellt. Vidare kopplar vi an till hur styrningen av äldreomsorgen utvecklats och hur fördelning av ansvarsområden mellan stat och kommun ser ut. Avsnittet avslutas med att presentera studiens empiriska fall: statsbidraget Äldreomsorgslyftet. I avsnittet redogör vi för Äldreomsorgslyftet från att de introducerades, de bakomliggande motiven samt hur andra rapporter beskriver satsningen.

2.1 Styrning, policyparadigm och flernivåstyre

Styrning är ett begrepp som har använts inom flera olika forskningsfält och kontexter för att beskriva olika fenomen eller processer som präglas av någon form av styrning från en aktör till en annan. Användningen av begreppet inom olika forskningsfält och sammanhang har gett upphov till en viss begreppsförvirring och otydlighet kring vad som menas med styrning (Jess-sop, 2002:3–4). En stor del av förvirringen avseende innebörden av styrning som begrepp kan även härledas till att begreppet både används inom teoribildning men även för att beskriva policyparadigm inom politik.

Policyparadigm till skillnad från teoribildning kring styrning avser hur styrning inom en stat rent praktisk görs och utformas. Ett policyparadigm kan under en period i ett visst land prägla förståelsen över hur styrningen av den offentliga sektorn bäst ska struktureras. Medan teoribildning kring den specifika

period som präglats av en viss typ av styrning i efterhand. Forskning kring styrning utgår från olika trender inom den offentliga förvaltningen, genom att använda trenderna som empiriska exempel kan teoretiska ramverk konceptualiseras. Förklaringsmodeller eller teorier som baseras på empirin och påvisar olika sätt som styrning görs på, påverkar den praktiska styrningen av den offentliga förvaltningen. Detta sker genom att teoretisering i sin tur kan användas för att underbygga argument för eller emot och därmed göra olika styrningsmodeller legitima eller illegitima. Hur styrningen rent praktiskt struktureras och teoribildningen kring styrning är alltså tätt sammankopplade och interagerar med varandra (Torfing, m.fl., 2020:2).

Forskning kring styrning har även gett upphov till flera olika forskningsområden, ett av dessa är forskning med fokus på flernivåstyre. Sedan 1950-talet har en förändring inom styrningen av stater kunnat identifieras. Styrningen har gått från att präglas av en stark centraliserad statlig styrning till att flera olika styrningsnivåer inom staten introducerats (Hooghe & Marks, 2010:17). Fördelning av styrningen mellan olika nivåer innebär att beslutsfattandet och resursfördelning kan anpassas efter de specifika behoven och förutsättningar på varje nivå (Hooghe & Marks, 2010:17–18). Inom de flesta system eller organisationer för offentlig förvaltning har därmed olika nivåer av styrning etablerats, dessa kan beskrivas som lager av styrning. I nästkommande avsnitt kommer vi fördjupa oss i flernivåstyrningen genom att se hur ansvar och beslut fördelas mellan stat och kommun inom äldreomsorgen.

2.2 Styrning av äldreomsorgen i Sverige

I Sverige har styrningen av äldreomsorgen i stora delar tagits sig i uttryck genom det omfattande kommunala självstyret som introducerades under 1990-talet (Montin & Granberg 2014:14).

Vilket i praktiken innebar att kommunerna fick ett större handlingsutrymme och att staten tog ett steg tillbaka och styrde på armlängds avstånd. Sedan införandet av det kommunala självstyret har staten successivt tilldelat kommunerna fler ansvarsområden. Ett exempel är Ädelreformen 1992 (prop. 1990/91:14) som innebar att kommunerna tog över det samlade ansvaret för omsorgen om äldre samt hemsjukvård (Johansson, 2017:160). Vård- och omsorgssektorn är även föremål för en mer direkt form av styrning, genom socialtjänstlagen. Socialtjänstlagen (2001:453) är en ramlag vilket ger kommunerna frihet att kunna utforma sin egen ambitionsnivå efter behov och förutsättningar.

Kommunerna har således det yttersta ansvaret för att tillhandahålla vård och omsorg, medan staten har det övergripande ansvaret (Edström Fors, 2020:70; Erlingsson & Ödalen, 2017;65 Reuter, 2019:73). Trots att kommuner har det yttersta ansvaret för äldreomsorgen och får organisera sin vård- och omsorgsverksamhet utefter de lokala förutsättningarna, visar tidigare forskning att staten har ett stort intresse för vad som kallas för specialreglerade områden. Specialreglerade områden innefattar områden som har störst inverkan och betydelse för samhällsmedborgare och för hela samhällsekonomin, vilket vård- och omsorgssektorn kan kategoriseras som (Edström Fors, 2020:70–71). Vård- och omsorgssektorns centrala betydelse för såväl enskilda medborgare som ekonomin i stort, har inom den politiska styrningen gett upphov till starka incitament för staten att utöva tillsyn och påverkan inom dessa områden. Detta beror delvis på att staten ska säkerställa att värden såsom god kvalitet och likvärdighet upprätthålls (Edström Fors, 2020:71). Samtidigt finns det inom den politiska styrningen en stor respekt för det kommunala självstyret och en vilja att upprätthålla den (Edström Fors, 2024:61–65).

Ambitionen från staten att indirekt styra kommuner genom det kommunala självstyret och att samtidigt kunna tillhandahålla välfärdstjänster såsom äldreomsorg på ett likvärdigt sätt i

hela landet är grund för en viss grad av målkonflikt (Edström Fors, 2020:71; SOU 2020:8). Målkonflikten uppstår genom det kommunala självstyret som ger kommunerna en autonomi kring hur de vill och anser att deras verksamheter på bästa sätt ska organiseras baserat på den lokala kontextens förutsättningar och behov (Johansson, 2017:161). I och med att kommuner har många olika förutsättningar och behov är det också utmanande att styra kommunerna från statens sida. En ytterligare utmaning är att upprätthålla principen om likvärdighet, där alla medborgare ska kunna förvänta sig samma kvalitet på vård oavsett i vilken kommun de bor, men detta är svårt att uppnå i praktiken.

2.3 Statsbidraget Äldreomsorgslyftet

Ett sätt att styra specialreglerade områden som äldreomsorgen är genom statsbidrag. Statsbidrag kan delas in i riktade och generella statsbidrag (SKR, 2021). Äldreomsorgslyftet, som vi ska undersöka i denna studie, är ett riktat statsbidrag som innebär att medlen är öronmärkta för kompetenshöjande insatser. Om medlen inte använts eller använts på felaktigt sätt behöver kommunerna återbetala bidraget till Socialstyrelsen (Socialstyrelsen, 2025).

Statsbidraget introducerades år 2020 med anledning av det svåra bemanningsläget inom vård och omsorg som synliggjordes under Coronapandemin (Regeringsbeslut, S2020/05025/SOF). Medlen kunde initialt användas till att befintlig personal inom vård och omsorg kunde utbilda sig till undersköterska eller vårdbiträde under arbetstid med bibehållen lön (Regeringsbeslut, S2020/05025/SOF). Statsbidraget har sedan år 2020 förlängts och kommer även att fortsätta för år 2026 (Regeringsbeslut, S2025/00020). För varje år har även statsbidraget utökats i form av vilka utbildningar man kan använda medlen till. I och med detta kan Äldreomsorgslyftet användas till många

kompetenshöjande insatser som exempelvis utbildning i svenska språket eller lyftteknik (Regeringsbeslut, S2025/00020).

Statsbidraget är reglerat via regeringsbeslut till Socialstyrelsen som är ansvarig för att fördela ut medlen till kommunerna. Socialstyrelsen är ansvarig för att informera och administrera bidraget samt att följa upp hur medlen använts (Regeringsbeslut, S2020/05025/SOF). Den totala summan av bidraget år 2020 uppgick till 462 miljoner, vilket sedan ökade redan år 2021 till 1 694 miljoner (Regeringsbeslut, S2020/05025/SOF). År 2022 blev Äldreomsorgslyftet en del av Sveriges återhämtningsplan. Återhämtningsplanen är en del av EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF), som syftar till att stödja medlemsländerna i återhämtningen efter covid-19-pandemin. År 2022 ökade statsbidraget igen till 1 700 miljoner och blev delvis finansierat av EU (Finansdepartementet, 2021:14; Regeringsbeslut, S2021/08234). Anslaget på statsbidraget har sedan dess varit 1 700 miljoner varje år och förväntas fortskrida fram till år 2026 (Regeringsbeslut, S2024/00042).

År 2023, den senaste rapporten gällande Äldreomsorgslyftet som Socialstyrelsen har släppt, var det 278 kommuner som använde sig av statsbidraget och rekvirerade totalt 1 670 miljoner. (Socialstyrelsen, 2024). Kommunerna ser positivt på bidraget som menar att det varit till stor hjälp för att bidra till att stärka kompetensen hos medarbetarna inom äldreomsorgen. Däremot har kommunerna riktat en kritik gällande kraven på återrapporteringen. I samband med att bidraget blivit en del av Återhämtningsplanen behövde återrapporteringen ske retroaktivt. Återrapporteringen har även ändrats flera gånger, vilket resulterat i ett omfattande administrativt arbete (Socialstyrelsen, 2024).

3. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras forskning om riktade statsbidrag. Inledningsvis presenteras en kort redogörelse kring varför riktade statsbidrag finns, vilket följs av tidigare forskning avseende de riktade statsbidragens effekter samt centrala spår inom forskningen. Avslutningsvis presenteras tidigare forskning kring riktade statsbidrag i en svensk kontext.

3.1 Statsbidrag som styrmedel

Statsbidrag som styrmedel delas oftast upp i två typer: generella och riktade statsbidrag. Generella statsbidrag är till skillnad från riktade statsbidrag inte villkorade, mottagande av denna typ av statsbidrag är alltså inte knutet till några specifika krav eller måsten (Fitriadi m.fl., 2024:132–133). I Sverige används generella statsbidrag främst till kommunalekonomisk utjämning, vilket syftar till att överbrygga ekonomiska ojämlikheter hos resurssvaga kommuner (SKR, 2021). Riktade statsbidrag, i kontrast till generella bidrag, är villkorade och är oftast kopplade till någon form av övergripande mål eller krav som måste uppfyllas för att mottagaren ska få ta del av medlen (Fitriadi m.fl., 2024:132).

Användningen av statsbidrag som styrmedel har ökat inom äldreomsorgen, inte minst sedan pandemin (Ds, 2024:14; SKR, 2021; Statskontoret, 2023; SOU, 2020:80). Den utbredda användningen av riktade statsbidrag beror delvis på att det är ett flexibelt styrmedel. Flexibiliteten hos riktade statsbidrag beror på att de har en relativt kort beslutskedja, från beslut till implementering, vilket skiljer dem från andra styrmedel såsom lagar

och förordningar som kräver mer omfattande beslutskedjor (Ds, 2024:14). Statsbidrag har således använts i större utsträckning eftersom det är ett effektivt verktyg för att implementera omedelbara åtgärder (Edström Fors, 2024; Ds, 2024:14). Historiskt sett har det även funnits en stark politisk vilja från regeringen att bedriva sin politik på ett snabbt och effektivt sätt genom riktade statsbidrag (Edström Fors, 2024:208–210).

3.2 Statsbidragens effektivitet

I Spanien har González-Alegre (2015) undersökt EU-bidrag som distribueras från den centrala nivån i Spanien till den regionala nivån. Studien undersökte hur effektiviteten av bidragen påverkas av det ekonomiska självbestämmandet på den regionala nivån. Resultatet visade att ju mer kontroll den regionala nivån har över sina ekonomiska resurser desto mindre effektivt har EU-bidraget varit för att öka offentliga investeringar. Detta beror på att regionerna har lättare att styra över egna skatteintäkter än att använda sig av statliga öronmärkta bidrag (González-Alegre, 2015:841–843). I en litteraturöversikt över statliga bidrag menar däremot Fitriadi m.fl. (2024:133) att kommuner eller regioner med bra lokala förutsättningar i form av god administration, styrning och planering är avgörande faktorer för en effektiv implementering av ett statsbidrag (Fitriadi m.fl., 2024:133). För att den lokala nivån ska kunna effektivt använda sig av statsbidrag menar González-Alegre (2015:843–844) att politiska program behöver utformas och anpassas till de lokala behoven.

Även Lago m.fl. (2024) har genomfört en litteraturöversikt kring effekter av statsbidrag. Resultatet visade likt Fitriadi m.fl. (2024) att typen av statsbidrag, generella eller riktade, har stor inverkan på självbestämmandet för den offentliga verksamheter på regional och lokal nivå. Användningen av riktade statsbidrag kan även innebära att inflytande från lokala beslutsfattare

minskar eftersom riktade statsbidrag är villkorade (Lago m.fl., 2023:863). Detta innebär i praktiken att de lokala eller regionala beslutsfattarna endast får ta del av bidraget om de uppfyller kraven kopplat till det riktade statsbidraget. Riktade statsbidrag ger därmed upphov till ett minskat handlingsutrymme och självbestämmande över den egna budgeten på lokal och regional nivå. Detta påverkar i sin tur möjligheten till ansvarsutkrävande mellan politiker och medborgare, eftersom de lokala politikerna har lite inflytande över den del av den lokala budgeten som utgörs av medel från riktade statsbidrag (Lago m.fl., 2023:893–894). I likhet med Fitriadi m.fl., (2024) och González-Alegre (2015) menar Lago m.fl. (2023) att lokala myndigheters institutionella kapacitet är centralt för hur statsbidrag kan implementeras effektivt.

Statliga bidrag kan vara mer eller mindre effektiva för att bedriva policy inom specifika områden (Fitriadi m.fl., 2024:133; Lago m.fl., 2023:861). Inom områden såsom skola eller hälso- och sjukvård visar Fitriadi m.fl. (2024:133) att riktade statsbidrag kan vara ett bra sätt att lösa kritiska problem och att de kan få en direkt effekt på läskunnighet eller tillgång till sjukvård. Dock visar studierna även att riktade statsbidrag kan utgöra ett hot mot lokala prioriteringar, på grund av bristen av flexibilitet avseende de prioriteringar som måste göras inom ramen för bidraget. Den centrala nivåns prioriteringar, som är inbäddade i de riktade statsbidragen, överförs till den lokala och därmed åsidosätts de lokala prioriteringarna (Fitriadi m.fl., 2024:132; Lago m.fl., 2023:894). Vidare visar även Fitradi m.fl. (2024) i deras studie att generella bidrag är mer flexibla än riktade men för att vara effektiva krävs stor transparens, ansvarsutkrävande samt väl genomfört beslutsfattande. Dessa aspekter måste aktörer som utformar policys ta hänsyn till (Fitriadi m.fl., 2024:135).

3.3 Statsbidrag & politik

Fiorillo och Merkaj (2021) har baserat på tidigare studier tagit fram en modell för att undersöka den politiskt motiverade fördelningen av statliga bidrag. Detta görs genom att gruppera och analysera tidigare studier utifrån tre huvudspår inom litteraturen, som alla tre påverkar fördelningen av bidragen. Det första spåret inom litteraturen handlar om valregler, där beroende på hur valsystemet är utformat lokalt, så kan utformningen komma att påverka hur staten väljer att fördela medlen. Exempelvis kan politiker välja att fördela mer medel till en viss väljargrupp om de vill vinna mark hos denna, jämfört med om gruppen redan utgör en del av det egna väljarunderlaget (Fiorillo & Merkaj 2021:997; Fitradi m.fl., 2024:133). Den andra huvudgrenen handlar om intressekonflikter mellan central och lokal nivå. Intressekonflikter avgör om staten prioriterar att bli valda igen framför att stödja lokala myndigheter och deras prioriteringar, vilket kan leda till strategisk fördelning av bidragen (Fiorillo & Merkaj, 2021:1007). Den tredje huvudgrenen handlar om i vilken utsträckning medborgarna ser lokala insatser som resultatet av lokala snarare än centrala beslut, vilket kan påverka hur staten riktar bidrag för att gynna politiska allierade (Fiorillo & Merkaj, 2021:996, 1007–1008).

En ytterligare aspekt som har stor inverkan på förtroende samt acceptansen av bidrag, handlar om hur fördelningen av medlen gjorts. Fitradi m.fl. (2024) fann att om den lokala nivån uppfattar fördelningsprocessen som rättvis och i linje med deras utvecklingsbehov, främjas förtroendet mellan den centrala och lokala nivån, vilket i sin tur förstärker den övergripande styrningsstrukturen. Om den lokala nivån däremot uppfattar fördelningen som orättvis kan detta leda till missnöje och motverka förtroendet (Fitriadi, m.fl., 2024:133–134).

3.4 Statsbidrag inom Sverige

Edström Fors (2024) har undersökt utvecklingen av det svenska statsbidragssystemet i sin avhandling, Spelet om statsbidragen. Avhandlingen tar avstamp i den statsbidragsreform som genomfördes år 1993. I studien undersöks reformen, dess bakgrund och beständighet samt de riktade statsbidragens roll i relationen mellan stat och kommun. Edström Fors (2024) menar att förändringen av statsbidragssystemet som reformen innebar, gav upphov till ett skifte i synen på statsbidrag. I och med reformen antogs huvudprincipen att statsbidragen främst ska vara generella och endast vid undantag ska riktade statsbidrag användas. Edström Fors (2024) undersöker även anledningarna till att riktade statsbidrag, trots reformen, fortsatt förekommer och även ökat över tid. Studien visar att vid de tillfällen då det funnit en stark politisk vilja att driva igenom ett riktade statsbidrag, så har huvudprincipen för bidragssystemet åsidosatts till fördel för den politiska viljan. Men även vid de tillfällen då problem eller stora brister inom ett område har uppdagats som har ansetts kräva omedelbara åtgärder har riktade statsbidrag använts (Edström Fors, 2024:312–315).

Forskning om statsbidrag i Sverige har bland annat undersökt hur statsbidrag inom skolan påverkar kommunernas administrativa börda (Castillo & Ivarsson Westerberg, 2022). Resultatet från Castillo & Ivarsson Westerberg (2022) undersökning var att kommunerna upplevde att statsbidragen var ryckiga och svårplanerade. I studien menar författarna att kommunerna upplevde att statsbidragen oftast präglades av en dålig framförhållning samt att dem var kortsiktiga och svåröverskådliga (Castillo & Ivarsson Westerberg, 2022:27). Någon som däremot har undersökt hur styrmedel används inom äldreomsorgen är Feltenius (2010:63), som menar att regeringens val av styrmedel för äldreomsorgen grundas i två mål som behöver vägas mot varandra. Det första handlar om att åstadkomma en

ökad styrning för lösa problem inom äldreomsorgen. Det andra målet handlar om att respektera ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. Feltenius (2010:63) menar att regeringen har haft stor respekt för kommunernas självbestämmande vilket har resulterat i att man använt sig mer av mjuka styrmedel. Styrningen ser däremot annorlunda ut idag jämfört med när Feltenius publicerade sin forskning. Riktade statsbidrag har ökat kraftigt inom äldreomsorgen, särskilt under pandemiåren och därefter (RKA, 2023), något som Feltenius (2010:66) beskriver som ett hårt styrmedel.

3.5 Sammanfattning

Den tidigare forskningen kring riktade statsbidrag har främst relateras till effekterna och effektiviteten av bidragen, samt hur bidrag kan användas som ett sätt att styra opinion. Statsbidragsforskningen visar att riktade statsbidrag från ett kommunalt perspektiv upplevs som ryckiga, på grund av de korta ledtiderna som bidragen villkoras genom. Stora administrativa kostnader kan även identifieras i studier kring riktade statsbidrag. Tidigare forskning visar dock att statliga bidrag kan vara ett effektivt verktyg för central styrning inom vissa specifika policyområden, samtidigt som sådana riktade bidrag också påverkar den lokala och regionala nivåns självbestämmande samt möjligheten till ansvarsutkrävande.

Ett framträdande tema inom den tidigare forskningen kring statsbidrag är diskussionen om de lokala förutsättningarna. Dessa kan antingen underlätta eller försvåra implementeringen av statsbidrag. I diskussionen kring hur statsbidrag ska utformas menar González-Alegre (2015:818) att de statsbidrag som är strukturerade utifrån en *one-size-fits-all-strategi* behöver förbättras för att tjäna mer heterogena regioner. Detta speglar hur

centralt lokala förutsättningar är för implementeringen av statsbidrag.

Tidsperspektiven i relation till de riktade statsbidragen berörs dock inte i den tidigare forskningen. Tidsperspektivet i relation till riktade statsbidragen är därför svagt och undermåligt studerat. Vi ämnar att i denna uppsats tillföra ett tidsanalytiskt perspektiv till statsbidragsforskningen för att undersöka hur den inneboende tidsrytmen i statens riktade statsbidrag Äldreomsorgslyftet påverkar kommunernas kompetensförsörjningsarbete. Anledningen att tillföra ett tidsanalytiskt perspektiv är att det möjliggör för att fånga vilka tidsrytmer som de för med sig och hur styrande dessa är.

4. Teori

Tid står i centrum för denna studie eftersom Äldreomsorgslyftet kan förstås som en tidsstyrning som staten riktar mot kommuner med intentionen att höja kompetensen inom äldreomsorgen. Genom tidsperspektivet kan de temporala spänningar som uppstår till följd av att tidsstyrningen studeras. I detta avsnitt kommer vi redogöra för tidigare forskning om tid, för att sedan låna begrepp och utforma vårt eget teoretiska ramverk för att möjliggöra en studie av tid och tidsstyrning.

4.1 Tidsforskning

Tid är mer än bara klockans ur, tid kan även förstås som att den utgörs av en mängd olika tidsrytmer som samexisterar, där klockans tid endast är en av dem. Barbara Adam är en framträdande forskare kring tid, hon menar att tid kan förstås som sociala konstruktioner. Adams arbete kring tid har kommit att bli centralt inom flera olika forskningsfält bland annat inom organisationsforskning där hon återkommande refereras till se Hjärpe (2022), Tierens m.fl. (2024), Sharma (2014), Colley m.fl. (2012). De sociala konstruktionerna av tid kan förstås som hur vi uppfattar och relaterar till olika händelser eller företeelser. Tidsrytmer samexisterar och vi befinner oss ständigt i och ur synk med dem. Ett tydligt exempel är "arbetstid". Det är inte enbart en fråga om hur lång eller kort arbetstiden är, utan också hur vi förhåller och relaterar till den (Adam, 1995:15). Arbetstid är en del av en större social struktur där tid blir något vi organiserar våra liv kring.

I västerländsk kontext har vårt tidsmedvetande formats av något som Adam (1995:24-29) kallar "clock time". Denna klockstyrda tid har gjort det möjligt att mäta och kvantifiera tid, i exempelvis timmar, minuter eller sekunder. Klock-tiden har möjliggjort för att olika tidsrytmer, som vi uppfattar genom sociala kontexter, har blivit mätbara, kvantifierbara men framför allt ett verktyg för att mäta prestation och resultat. Denna förståelse av tid kan i sin tur relateras till styrning, eftersom all social existens kan göras mätbar med klock-tid, som exempelvis tidseffektivitet och tidsbudgetering (Adam, 1995:52).

Tidsperspektivet har också kommit att bli stort inom andra områden såsom migrationsstudier samt rättighets- och demokratistudier. Griffiths (2021) ger en översikt över hur tid har använts som ett konceptuellt perspektiv för att studera migration. Hon menar att ett temporalt analytiskt perspektiv kan bidra till en bättre förståelse av hur tidsstyrning tar sig uttryck inom migrationspolitiken. En studie som intar ett temporalt perspektiv är Masoumi (2021) som undersöker hur tid används för att kontrollera migranters tillgång till rättigheter. Studien undersöker asylprövningsprocessen i Kanada och menar att migrationsprocesserna innehåller olika temporala hinder för att blockera, avskräcka eller fördröja tillgången på rättigheter för den asylsökande. Vidare skriver Cohen (2018) om hur och varför tid har kommit att bli centralt i demokratiska samhällen. Genom tidsperspektivet kan man skapa en bredare förståelse över hur policys på samhällelig nivå kan begränsa medborgerliga rättigheter eftersom tid har ett politiskt värde enligt Cohen (2018:97-111). Detta sker exempelvis genom att vi behöver vänta för att få beslut. Andra exempel är till vilken vecka man får göra abort eller vilken fängelsetid man har fått (Cohen, 2018:97-111).
Inom organisationsstudier finns flera studier inom olika välfärdsområden som relateras till tid och tidsstyrning. Jönson m.fl. (2024) har i sin studie undersökt tid inom hemtjänsten utifrån ett användarperspektiv. I studien analyseras hur äldre anpassar sig till olika hemtjänsttider och ser sig själva som en del

av hemtjänstorganisationen eftersom man anpassar sitt eget liv och schema efter personalen. Likt Jönson m.fl. (2024) fann Hirvonen och Husso (2012) att även vårdpersonal anpassade sig till den styrande tidsrytmen och logiken inom vård och omsorg. Hirvonen och Husso (2012:365–366) fann att tid, såsom det konceptualiseras utifrån perspektivet av ekonomisk rationalitet, underminerar den relationella tolkningen av tid som präglar vårdyrket.

Anledningen till att tid kommit att bli mer centralt inom olika forskningsfält är att tid som analytiskt perspektiv öppnar upp för nya perspektiv vilket kompletterar redan etablerade analytiska perspektiv, såsom politisk analys (Ancona m.fl., 2001). Tid som analytiskt verktyg används inom välfärdsstudier, exempelvis inom hemtjänst och vårdpersonalen (Jönson m.fl., 2024) eller socialarbetare (Hjärpe, 2022). Däremot saknas det studier som använder ett tidsanalytiskt perspektiv inom statsbidragsforskningen, ett forskningsfält som rör styrning på mesonivå, det vill säga hur organisationer som kommuner eller myndigheter påverkas av och hanterar statliga reformer och styrmedel. Detta skiljer sig från tidigare studier, som oftare fokuserat på mikronivå, där individers eller enskilda aktörers agerande, upplevelser och strategier i mötet med styrningen har stått i centrum. Genom ett tidsanalytiskt perspektiv kan vi bidra till att förstå hur riktade statsbidrag är en form av tidsstyrning samt vilka konsekvenser tidsstyrningen för med sig.

4.2 Tid och styrning

I både detta och nästkommande avsnitt kommer vårt teoretiska ramverk introduceras. Ramverket har utformats genom att hämta begrepp från tidigare studier om tidsstyrning. Syftet är en operationalisering av den teoretiskt komplexa litteraturen om tid, där frågor om temporalitet, makt och styrning står i

centrum. Eftersom vissa centrala begrepp används på olika sätt i tidigare forskning, har vi i vissa fall behövt omformulera och definiera dem utifrån vårt syfte. Vårt teoretiska ramverk möjliggör en analys av tidsstyrning med Äldreomsorgslyftet som empiriskt fall. Inledningsvis introduceras de teoretiska begreppen klocktid, uppgiftstid och tidsrytmer, samt hur dessa används för att analysera tidsstyrda processer. I nästkommande avsnitt följer en genomgång av begreppen anpassning och acceleration, vilka används för att belysa möjliga konsekvenser av tidsstyrning.

4.2.1 Klocktid och uppgiftstid

Begreppen on-time och in-time tas upp i flera artiklar (Colley m.fl., 2012:375, Fitzpatrick, 2004:200; Hjärpe, 2022:296; Hirvonen & Husso, 2012:352; Jönson m.fl., 2024:462; Tierens m.fl., 2024:611) men alla har lite olika förhållningssätt och de benämns på olika sätt, även om den teoretiska utgångspunkten oftast tar avstamp i Adams (1995:22-42) teori kring in-och ontime. Fortsättningsvis kommer dessa begrepp översättas till den *styrande klocktiden* samt den *styrande uppgiftstiden*. Klocktiden och uppgiftstiden relaterar till de ramar som skapas i förhållande till tid vid utförandet av en viss uppgift. Den styrande klocktiden är de objektiva tidsramarna som skapas utifrån hur lång tid utförandet av en viss uppgift *bör ta.* Denna tid gör det möjligt att mäta en uppgift och kan anges i exempelvis sekunder, månader eller år. Klocktidsperspektivet synliggör hur externa tidsrytmer bidrar till en standardisering av hur lång tid en viss uppgift eller aktivitet förväntas ta. Däremot tar inte klocktiden hänsyn till behov eller förutsättningar för utförande av en viss typ av aktivitet eller uppgift, klocktiden blir därmed styrande snarare än behovet (Adam, 1995:24–29; Hjärpe, 2022:296). I studien används klocktiden för att fånga vilka tidsramar som är styrande för kommunerna som tar del av Äldreomsorgslyftet, exempelvis när återrapporteringen ska ske.

Uppgiftstidsperspektivet lägger i stället vikt vid socialt och relationellt skapad meningsfullhet oberoende av klocktid (Hjärpe, 2022:296; Jönson m.fl., 2024:462). Aktiviteterna eller uppgiften är styrande och kontexten är viktigare än tiden det bör ta att utföra uppgiften eller aktiviteten (Hjärpe, 2022:296,303). Ett exempel på uppgiftstid från Hjärpes (2022:310-311) studie, där socialarbetare inom barnavårdsutredningar behöver en viss tid för att bygga en relation med ett barn. Relationsbyggandet i sig tar den tid det tar och blir styrande för socialarbetarna. Uppgiftstidsperspektivet synliggör hur aktörer i deras olika aktiviteter har en egen inneboende tid. Uppgiftstiden kommer att användas för att synliggöra hur lång tid olika uppgifter tar i arbetet med Äldreomsorgslyftet, exempelvis hur lång tid en utbildning tar att genomföra.

4.2.2 Tidsrytmer

I vår studie kommer vi att använda oss av den styrande klocktiden respektive uppgiftstiden för att synliggöra hur tidsstyrning sker. Dessa analytiska verktyg hjälper oss även att synliggöra vilka tidsrytmer som präglar arbetet med Äldreomsorgslyftet. Begreppet tidsrytm används i många studier kring tid (Adam, 1995; Hjärpe, 2022; Tierens m.fl., 2024) däremot används den på lite olika sätt. Hjärpe (2022:295–296) använder begreppet tidsrytmer för att förklara klocktid och uppgiftstid, vilka i detta sammanhang utgör styrande tider och kan förstås som två olika ideal för hur tidsstyrning sker. I vår studie kommer vi däremot undersöka fler uppgiftstider och klocktider till skillnad från Hjärpe (2022) som endast studerar en uppgiftstid respektive en klocktid. Därför kommer vi att använda begreppet tidsrytmer, men på ett något annorlunda sätt inom vår egen teoretiska ram.

I stället för att se klocktid och uppgiftstid som två separata, styrande idealtyper, väljer vi i denna studie att betrakta dem tillsammans. Detta gör vi eftersom tid är ständigt närvarande i

alla delar av samhället (Adams, 1995). Tidsrytmer i vårt teoretiska ramverk förstås snarare som processer som antingen drivs av, eller på något sätt förhåller sig till tid. Dessa processer kan synliggöras genom att använda begreppen klocktid (tidsramar) och uppgiftstid (den faktiska tid det tar att utföra en uppgift). Med andra ord identifieras tidsrytmer genom antingen styrande tidsramar, den faktiska genomförandetiden, eller en kombination av båda.

Anledningen till att vi har valt denna förståelse av tidsrytmer är eftersom vår utgångspunkt för studien var att tjänstepersoner troligen behöver förhålla sig till flera tidsrytmer än den tidsstyrning och rytm som finns i statsbidraget. Detta antagande har gjorts eftersom tidigare forskning (Colley m.fl., 2012:373–374; Hirvonen & Husso, 2012:365–366; Hjärpe, 2022:292) visat på att tjänstepersoner inom välfärdsprofessioner redan befinner sig i en komplex situation som kan relateras till tid. Vi menar därför att tjänstepersoner behöver förhålla sig till olika tidsrytmer som innehåller både klocktider och uppgiftstider.

Som exempel kan vi återvända till Hjärpes (2022) studie, där regeringens tidsram på fyra månader för barnavårdsutredningar påverkade socialarbetarnas uppfattning om hur mycket tid som krävs för att bygga en relation till ett barn. I detta fall menar vi att tidsrytmen inte enbart utgörs av klocktiden eller uppgiftstiden, utan av samspelet mellan de två, en rytm som skulle kunna benämnas som *barnavårdsutredningens tidsrytm*. Det är dock inte givet att en tidsrytm alltid måste inkludera både klocktid och uppgiftstid.

Genom att använda oss av vår egen teoretiska tolkning av tidsrytm, blir det möjligt att analysera hur Äldreomsorgslyftet bär med sig en tidsstyrning och tidsrytm som inte alltid harmoniserar med kommuners praktiska tidsmässiga förutsättningar eller tidsrytmer. Det är denna spänning mellan den statliga tidsstyrningen och kommunernas lokala tidsmässiga förutsättningar som står i centrum för studien.

4.3 Konsekvenser av tidsstyrning

Inom tidsstyrningsforskning och andra studier av tid och tidsrytmer förekommer flera olika sätt att vidare fördjupa och skapa en mer nyanserad bild av vilka konsekvenser tidsstyrning kan ge upphov till. I vårt teoretiska ramverk har vi valt att ta in ytterligare två teoretiska begrepp, som vi kallar acceleration och anpassning för att vidare fördjupa analysen av tidsstyrningen som sker genom Äldreomsorgslyftet. Inledningsvis presenteras anpassning vilket följs av en presentation av acceleration. Avslutningsvis ges en sammanfattning av det teoretiska ramverket som en helhet.

4.3.1 Anpassning

Inom tidsforskning används ofta begreppet re-kalibrering som ett teoretiskt och analytiskt begrepp som kan synliggöra hur aktörer anpassar sina arbetsuppgifter eller organisering utifrån externa tidsramar (Hjärpe, 2022; Tierens m.fl., 2024). Genom att undersöka re-kalibrering möjliggörs en analys av dem bakomliggande maktstrukturer som styrning av någon annans tid för med sig (Hjärpe, 2022; Sharma, 2014; Tierens m.fl., 2024). Re-kalibrering kommer hädanefter ersättas med ordet anpassning. Utifrån perspektivet av att anpassning är ett uttryck för makt, kan tid förstås som ett sätt att styra. Genom att inta ett maktperspektiv kopplat till tid möjliggörs även en analys kring vems tidsrytm som är styrande; vilket sätt att förstå och värdera tid som är dominerande; vem som anpassar sig till vems tidsrytm; samt hur anpassningen ter sig i verkligheten (Hjärpe, 2022:297; Sharma, 2013:314-315; Sharma, 2014:15). Anpassning kan utifrån detta förstås som de olika sätt som aktörer eller individer hanterar och anpassar sig till styrning av tid (Sharma, 2013:312-315). Begreppet anpassning bidrar därmed till vårt teoretiska ramverk genom att synliggöra hur tid kan användas för att påverka och styra hur tjänstepersonerna utför sitt arbete.

4.3.2 Acceleration

Inom tidsforskning har även begreppet acceleration fått en central roll eftersom det fångar hur det moderna samhället präglas av en ökad takt av sociala förändringar. Den ökande takten skapar i sin tur en upplevelse av ett ökat livstempo, där tekniska innovationer, förändrade sociala praktiker och nya styrformer ger upphov till att påskynda förändringstakten i både individers vardag och institutioners organisering (Rosa, 2013; Sharma, 2014; Tierens, m.fl., 2024:616–618). I detta sammanhang visar Barbehön (2021:309) att accelerationen inte enbart påverkar styrningen, eftersom tid genomsyrar alla samhällsområden, utan att styrningen också kan bidra till att driva på tempot ytterligare.

Rosa (2013) konceptualiserar den ökade takten i samhällsförändringar genom att lyfta fram tre bakomliggande drivkrafter: tekniska framsteg, social förändring och ett ökat livstempo. Den teknologiska utvecklingen menar Rosa (2013:29) har förändrat vår uppfattning av tid och rum, vilket i sin tur gett upphov till förändrade handlingspraktiker och förståelser av den sociala verkligheten. Exempelvis har innovationer såsom järnvägen, bilen eller internet i grunden lett till nya handlingspraktiker i flera aspekter av individers liv (Rosa, 2013:38–57).

Denna utveckling menar Rosa (2013:39) utgör ett sluttande plan, där påskyndandet av sociala förändringarna å ena sidan öppnar upp nya möjligheter men å andra sidan skapar en press eller tvång till anpassning för individer att anamma dessa nya praktiker. Risken med att inte ta till sig av dessa nya innovationen innebär att enskilda individer kan hamna efter och därmed förlora möjligheten att knyta an till andra (Rosa 2013:39). De sociala förändringarna kan därmed förstås som en ofrånkomlig drivkraft i höjningen av livstempot.

Rosas (2013) teoretisering kring acceleration skapar ett samhällsanalytiskt ramverk för förståelsen av hur tid är allomfattande, men är också i behov av konkretiseras för att kunna användas i studien. I Tierens m.fl. (2024) studie konkretiseras hur

acceleration som analytiskt begrepp kan användas för att studera tidsstyrning. Studien analyserar den belgiska skolans digitalisering genom ett tidsanalytiskt perspektiv och visar hur den statliga tidsstyrning skapar en tidsstress hos skolorna som styrningen riktas mot (Tierens m.fl., 2024:612–614). Acceleration som begrepp används av Tierens m.fl. (2024) för att synliggöra hur styrning i detta fall genom policy kan bära med sig en egen rytm vilket skapar en press hos aktören som satsningen riktas mot. Tidsstyrningen för således med sig en acceleration, som tar sig i uttryck genom att skolorna tar del av ett bidrag som sedan måste förbrukas inom en viss tidsram. Accelerationen sker genom att skolorna själva saknar möjlighet att i tillräcklig utsträckning påverka digitaliseringssatsningen, vilket medför att förändringsarbetet påskyndas oavsett om de har förutsättningar att hantera omställningen (Tierens m.fl., 2024:618).

4.4 Sammanfattning

I detta avsnitt har vi gått igenom vilka begrepp som ingår i vårt teoretiska ramverk och som kommer användas i analysen för styrningen av Äldreomsorglyftet. Begreppen är lånade från andra studier inom tidsstyrning, men många av dessa begrepp är också formade till hur vi förstår begreppen och hur vi kommer använda oss av dem. Begreppen vi kommer använda oss av är den styrande *klocktiden, uppgiftstiden* och *tidsrytmer*. Dessa begrepp används för att besvara de två första frågeställningarna: "Hur utövar staten tidsstyrning genom Äldreomsorgslyftet?" samt "Vilka andra tidsrytmer finns i kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet?". De två andra begreppen *anpassning* och *acceleration* kommer användas för att undersöka konsekvenserna av tidsrytningen och används för att besvara den tredje frågeställningen: "Vilka konsekvenser ger tidsstyrningen för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning?".

5. Metod

I detta avsnitt presenteras vilka metodologiska överväganden som gjorts i arbetet med uppsatsen. Inledningsvis ges en beskrivning av val av metoder som använts för att besvara frågeställningarna. Därefter presenteras urvalet av dokument, kommuner samt tjänstepersoner. Vilket följs av en presentation av hur datainsamlingen genomfördes samt analyserades. Avslutningsvis reflekterar vi över de etiska ställningstaganden som gjorts i arbetet med uppsatsen.

5.1 Kvalitativmetod

I denna studie användes en kvalitativ metod, både semi-strukturerade intervjuer samt en dokumentstudie. Valet att genomföra en kvalitativ studie framför en kvantitativ gjordes på grund av studiens syfte och frågeställningar. För att uppnå syftet och besvara frågeställningarna har vi behövt använda oss av ett teoretiskt ramverk som fångar upplevelser av tidsstyrning inom Äldreomsorglyftet. Det är således på grund av både syftet och frågeställningar men också på grund av vårt val av teoretiska ramverk som valet av en kvalitativ studie har gjorts. En kvalitativ studie möjliggör en undersökning av hur tidsstyrning utövas av regeringen och vilka konsekvenser den skapar för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning.

I denna studie har vi använt oss av en kombination av dokument- och intervjustudie. Denna kombination har möjliggjort en mer djupgående och nyanserad förståelse (Lewis & McNaughton Nicholls, 2013:87, 91), i detta fall för hur både

tidsstyrningen har skapats och hur den påverkar kommunernas arbete med kompetensförsörjning. Genom att använda sig av flera metoder kan mängden snedvridna resultat minska och vi har därmed möjlighet att komma närmare mer nyanserade och tillförlitliga resultat (Eberle, 2013). I nästkommande avsnitt kommer dokumentstudien presenteras som senare kommer följas av intervjustudien.

5.2 Dokumentstudie

En central del i denna studie är att undersöka vilka tidsrytmer som är styrande för kommunernas kompetensförsörjning. För att undersöka tidsrytmen som är inbäddad i Äldreomsorglyftet genomfördes en dokumentstudie. I dokumentstudien analyserades regeringsbesluten som ligger till grund för Äldreomsorgslyftet. Dokumentanalys används därför för att synliggöra socialt skapade strukturer och mönster, såsom de uttrycks i dokumentens språkbruk och formuleringar (Coffey m.fl., 2013:373–375). I vår studie tillämpas dokumentanalysen för att undersöka tidsrytmen inom Äldreomsorglyftet. Eftersom vi ville undersöka hur tjänstepersoner i kommunerna påverkas av olika tidsrytmer i deras kompetensförsörjningsarbete, var dokumentstudien snarare en studie som gav kontext och förklarade Äldreomsorgslyftets tidsrytm utifrån dess tidsramar.

Som en kompletterande del i dokumentstudien genomförde vi även intervjuer med både Socialstyrelsen och Socialdepartementet. Dessa intervjuer genomfördes för att få ytterligare perspektiv och förståelse kring tidsstyrningen i Äldreomsorgsyftet. Intervjun med Socialdepartementet gav oss insikt i de statliga processerna och vad som ligger bakom besluten kring Äldreomsorglyftet. Intervjun med Socialstyrelsen användes för att förstå hur de generella formuleringarna i regeringsbesluten omarbetats till riktlinjer för kommunerna. Formuleringarna i

dessa riktlinjer är avgörande för hur kommunerna förstår Äldreomsorgslyftet och vad som är möjligt att göra med medlen.

5.2.1 Urval av dokument

I dokumentstudien har vi valt att använda oss av regeringsbesluten samt ett regleringsbrev till Socialstyrelsen som avser Äldreomsorgslyftet. I regeringsbesluten regleras bland annat hur återrapporteringen ska ske och när Socialstyrelsen ska redovisa denna till regeringen. Anledningen till att vi valt just dessa dokument är för att det är i dessa beslut som tidsangivelserna för bidraget anges. I regeringsbesluten finns också en ärendebeskrivning, där motiveringen för Äldreomsorgen finns. Dokumenten användes för att förstå hur tidsstyrningen i Äldreomsorgslyftet har formats av regeringen som finns explicit eller implicit angivna i dokumenten. Totalt ingick sex dokument i studien. I bilaga 4 finns en sammanställning av de dokument som ingick i dokumentstudien.

Däremot var det svårt att få en uppfattning via regeringsbesluten vilka tidsramar kommunerna behövde förhålla sig till. Vi undersökte därför om vi skulle använda oss av fler dokument. Efter att vi tagit del av Socialstyrelsens utvärderingar av statsbidraget förstod vi snabbt att dessa dokument inte skulle räcka för att kunna genomföra en tillräcklig analys. Utvärderingarna är av kvantitativ karaktär och presenterar exempelvis hur mycket medel som kommunerna använt eller hur många kvinnor eller män som utbildade sig under perioderna. För att kunna förstå vilka tidsramar och kommunerna behöver förhålla sig till valde vi därför att intervjua Socialstyrelsen och Socialdepartementet för att få en mer nyanserad bild över tidsramarna men också kontexten för dem.

5.2.2 Dokumentanalys

Den tematiska dokumentanalysen inleddes med en noggrann genomläsning av samtliga dokument relaterade till Äldreomsorgslyftet, där fokus låg på att identifiera tidsangivelser, formuleringar kring målsättningar samt motiv till satsningen. I den initiala kodningen markerade vi alla delar i texten som explicit refererade till tid, som exempelvis slutdatum och tidsramar. Utöver detta gjordes även en mer implicit kodning där texten refererade till styrningens intentioner och mål. Koderna kunde sedan kategoriseras in i våra teoretiska begrepp, vilket i senare skede möjliggjorde för analys kring hur staten utövar tidsstyrning genom Äldreomsorgslyftet. I regeringsbesluten formulerar exempelvis regeringen konkreta tidsramar för återrapporteringen av statsbidraget som: "Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget till RK senast 31 oktober 2021" (Regeringsbeslut S2020/05025/SOF:2). Den initiala kodningen av detta utdrag var att det var en tidsram riktad till Socialstyrelsen, vilket i sin tur kodades som klocktid eftersom utdraget beskriver de tidsmässiga ramarna som regeringen konstruerar i relation till Äldreomsorgslyftet.

5.3 Kvalitativa intervjuer

Till skillnad från dokumentstudien, vars syfte var att förstå tidsramarna, klocktiden och tidsrytmen i statsbidraget, har semi-strukturerade intervjuer använts för att undersöka upplevelsen av tidsstyrningen. Intervjuerna har använts för att förstå vilka tidsrytmerna som finns och vilka konsekvenser tidsstyrningen ger upphov till med avseende på tjänstepersonernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning.

Semi-strukturerade intervjuer har möjliggjort en studie med fokus på tjänstepersoners upplevelser och erfarenheter av sociala fenomen, händelser eller som i denna studie, tidsstyrning

(Yeo m.fl., 2013:240; Lewis & McNaughton Nicholls, 2013). Vi har valt att genomföra semi-strukturerade intervjuer eftersom metoden ger en flexibilitet som möjliggör för intervjupersonerna att styra samtalet utifrån sina egna erfarenheter och perspektiv. Det gör det också möjligt att anpassa både frågor och fokus under samtalets gång, vilket skapar förutsättningar för en djupare förståelse av de individuella upplevelserna (Yeo m.fl., 2013:244).

Vid intervjuerna användes en intervjuguide som tog avstamp i det teoretiska ramverket. De teman som intervjufrågorna utgick ifrån var; *uppgiftstid*, *klocktid, anpassning* och *acceleration*. De tidsteoretiska begreppen operationaliserades genom att formulera frågor som gav tjänstepersonerna möjlighet att reflektera kring sina upplevelser av tidsstyrning i relation till Äldreomsorgslyftet. Upplevelser av tid och tidsstyrning fångades i samtalen med tjänstepersonerna när de använde temporalt laddade begrepp exempelvis känslan av att inte *hinna med*, arbeta *långsiktigt* eller *årsvis*. Under intervjuperioden justerades även frågorna utefter att nya och viktiga perspektiv uppkom, för att bättre kunna fånga tjänstepersonernas upplevelser av tidsstyrning.

5.3.1 Urval av kommuner

Urvalet av kommuner har gjorts med syftet att fånga variation i hur Äldreomsorgslyftet har implementerats och hur tidsstyrning påverkar kommunernas arbete med kompetensförsörjning. Utifrån syftet har vi genom vårt urval velat undersöka och skapa en förståelse för hur tidsstyrning sker och vad tidsstyrningen får för konsekvenser för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjningen i praktiken.

Urvalsprocessen började i att vi utgick från SKRs kommungruppsindelning (SKR, 2023). Denna indelning användes för att säkerställa variation i kommunernas förutsättningar såsom

befolkningsstorlek, geografiskt läge och ekonomi. Genom att ta med kommuner från olika kommungrupper skapades en grund för att fördjupa analysen utifrån potentiella mönster i hur tidsstyrning upplevs och hanteras. Varje kommungrupp låg till grund för grupperna som vi utgick ifrån för att skapa vårt urval. Nästa steg i urvalsprocessen var att kolla på hur stor andel medel samtliga kommuner inom varje kommungrupp använt under år 2023, vilket användes som ett riktvärde för att skapa ett hanterbart och analytiskt relevant urval. Andelen använt bidrag för år 2023 användes i urvalsprocessen eftersom 2023 års statsbidrag ligger till grund för den senaste publicerade rapporten från Socialstyrelsen där användningen av bidraget redovisas. Många kommuner uppfyllde kriterierna, totalt 277 kommuner. Därmed krävdes ytterligare en sortering för att avgränsa urvalet av kommuner. Denna andra sortering genomfördes genom att utgå från respektive kommungruppers medianvärde av använt medel för att skapa det slutliga urvalet av kommuner. Detta tillvägagångssätt gjorde det möjligt att inkludera kommuner som varken låg i toppen eller botten när det gäller användningen av bidraget, utan som kunde antas representera ett *typiskt* användningsmönster inom respektive grupp. Totalt kontaktades 43 kommuner, flera av kommunerna valde att tacka nej till deltagande eller svarade inte på förfrågan. Vid dessa tillfällen har vi i stället kontaktat den kommun som varit närmst medianvärdet på använt medel, i respektive grupp. I tabellen nedan redogörs urvalet av kommuner. Samtliga kommuner har även anonymiserats för att säkerställa att de intervjuade tjänstepersonerna inte ska kunna härledas till en specifik kommun genom sin roll.

SKRs kommungruppsindelning	Använda medel 100-76%	75-51%	50-26%	25-1%
Mindre städer/ tätorter och landsbygdskommuner	Kommun A. Kommun B.	Kommun C. Kommun D.	Kommun E.	Kommun F. Kommun G.
Storstäder och storstadsnära kommuner	Kommun H. Kommun I.	Kommun J.	Kommun K.	Kommun L.
Större städer och kommuner nära större stad	Kommun M. Kommun N.	Kommun O.	Kommun P.	Kommun Q.

Tabell 1. Kommuner som deltagit

5.3.2 Tjänstepersoner

Intervjupersonerna som ingick i studien utgjordes av tjänstepersoner med ett strategiskt ansvar för Äldreomsorgslyftet inom respektive kommun. Valet att intervjua tjänstepersoner med strategiskt ansvar för Äldreomsorgslyftet grundar sig i studiens syfte att undersöka hur kommunernas arbete påverkas av statlig tidsstyrning. Dessa personer har en central roll i kommunernas arbete med planeringen, samordningen och implementeringen av Äldreomsorgslyftet. Därmed är dessa personer de som bäst kan beskriva hur tidsramarna upplevs och vilka konsekvenser de får för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas kompetensförsörjningsarbete.
Kommunernas tjänstepersoner tillfrågades om deltagande i intervjustudien via mejlkontakt genom kommunernas respektive kontaktcenter. I mejlet informerade vi om syftet med studien, generella teman för intervjun samt information om

anonymisering, konfidentialitet och samtycke. I mejlet med intervjuförfrågan till kommunerna efterfrågades kontakt med personer med ett strategiskt ansvar för Äldreomsorgslyftet och om möjligt kompetensförsörjningsfrågor. Genom att mejla till den kommungemensam brevlådan blev vi kopplade till den personen inom respektive förvaltning som ansågs vara bäst lämpad att kunna svara på våra frågor.

Samtliga tjänstepersoner vi fick kontakt med arbetade med Äldreomsorgslyftet och flera av dem även med förvaltningens kompetensförsörjningsarbete. De officiella yrkestitlarna på intervjupersonerna var bland annat verksamhetschef, verksamhetscontroller, utvecklingsledare, utbildningsledare, HR-chef samt ekonomiassistent. I bilaga 5 finns en lista med samtliga kommuner och titlar på respektive tjänsteperson.

5.3.3 Datainsamling

Totalt genomfördes 17 intervjuer med kommunerna och ytterligare två intervjuer genomfördes med Socialstyrelsen respektive Socialdepartementet. Intervjuerna varade mellan 30 och 55 minuter. Samtliga intervjuer genomfördes digitalt oftast via Zoom men i de fall då kommunen efterfrågade, användes Teams. Alla intervjuer utom två, intervjuade vi tillsammans. Detta valde vi göra för att kunna ställa fler följdfrågor som man på egen hand inte alltid hade kunnat. Tjänstepersonerna vi intervjuade i de olika kommunerna var oftast en person men i fyra av kommuner har vi intervjuat två personer. En av dessa kommuner intervjuade vi vid två olika tillfällen med två olika tjänstemän som hade olika ansvarsområden inom äldreomsorgen. I de övriga tre kommunerna genomfördes intervjun med båda tjänstepersonerna under ett tillfälle.

5.3.4 Etiska ställningstagande

Under studiens gång har även etiska ställningstagande gjorts, grundat i de fyra forskningsetiska principerna, informations-, samtyckes, nyttjande- och konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2024). Utifrån dessa krav informerades tjänstepersonerna inför och vid intervjutillfället om studiens syfte, materialets avsedda användning, att de när som helst även efter genomförd intervju kunde dra tillbaka sitt samtycke för deltagande i studien. Under intervjutillfällena tillfrågades även intervjupersonerna ifall de godkände ljudupptagning, samtliga intervjupersoner förutom en lämnade godkännande. Vid intervju med personen som inte lämnade samtycke togs istället minnesanteckningar under intervjun. Utöver detta informerades intervjupersonerna om att ljudupptagningen samt det transkriberade materialet endast skulle hanteras av oss. Även att de skulle raderas vid arbetets slut eftersom intervjumaterialet innehöll vissa personuppgifter.

Eftersom vi undersökt tidsstyrning inom statsbidrag, ett relativt outforskat område, har vi försökt att inte styra samtalen för mycket utan istället ge utrymme för tjänstepersonernas egna reflektioner. I och med våra teoretiska begrepp, som hade kunnat bli en faktor till allt för styrda frågor, krävdes vaksamhet från vår sida. Vår vaksamhet gjorde det möjligt att undvika att påverka deltagarnas svar och att varsamt styra tillbaka samtalen när de gled bort från studiens fokus. De semistrukturerade intervjuerna gav en balans mellan struktur och öppenhet, vilket möjliggjorde att deltagarna kunde lyfta egna perspektiv.

Utöver de fyra forskningsetiska principerna har vi även tagit Göteborg stads riktlinjer i beaktning för hur personuppgifter ska behandlas utifrån GDPR (Göteborgs universitet, u.å). Inför intervjuperioden gjordes en bedömning kring lämpligheten och nödvändigheten att samla in tjänstepersonernas personuppgifter utifrån dessa riktlinjer (Göteborgs universitet, u.å).. De uppgifter som bedömdes som nödvändiga att samla in var

35

kommunnamn, personnamn samt yrkestitel. Däremot gjordes bedömningen att varken kommunnamn eller personnamn var nödvändigt att ta med i studien, därför anonymiserades dessa uppgifter för att den enskildes anonymitet skulle säkerställas. Bedömning gjordes utifrån att tjänstepersonerna som intervjuats ofta var den enda personen i respektive kommun som arbetar med Äldreomsorgslyftet. Anonymisering gjordes även för att minimera att uttalanden som tjänstepersonerna gjort i studien ska kunna härledas tillbaka till dem. Vi har genom att noggrant överväga vilka uppgifter och citat som tas med i studien försökt skydda både tjänstepersonernas integritet och personuppgifter. Därmed har vi valt att varken ta med uppgifter såsom kommunnamn eller personnamn som tidigare nämnt. Även andra uppgifter som kan kopplas till personerna såsom hur länge de arbetat i kommunen eller vilka andra roller de haft. Vi bedömer därmed att risken för tjänstepersoner är begränsad på grund av de åtgärder vi vidtagit genom anonymisering. Den potentiella nyttan med studien, att bidra till en ökad förståelse för statsbidraget som ett sätt att utöva tidsstyrningen, bedömer vi överstiger de eventuella riskerna.

5.3.5 Dataanalys intervjuer

Efter att vi transkriberat intervjuerna genomfördes en tematisk analys av vårt samlade material. Den tematiska analysen genomfördes genom att vi initialt gick igenom samtliga intervjuer och förutsättningslöst kodade materialet utifrån temporalt laddade begrepp, såsom *inte hinna med*, *långsiktigt* eller *årsvis*. Efter den initiala kodningen identifierades olika kategorier som utgick från det teoretiska ramverket. Dessa kategorier utgick från vårt teoretiska ramverk och begreppen; *klocktid, uppgiftstid, tidsrytm, acceleration* och *anpassning*. Nedan presenteras hur kategorierna operationaliserades:

- Klocktid – I denna kategori kodades citat där det fanns tidsangivelser, som att en utbildning tar tre år.
- Uppgiftstid – Här samlades citat som beskrev hur lång tid olika arbetsuppgifter tar, enligt tjänstemännens uppfattningar. Det kunde till exempel vara tiden det tar att rekrytera någon, eller hur lång tid det tar för personal att utbilda sig till undersköterska.
- Tidsrytm – Utifrån uppgiftstiden eller klocktiden kunde vi förstå vilken tidsrytm som dessa två styrande tider kan synliggöra. Exempelvis kunde den treåriga klocktiden för undersköterskeutbildningen synliggöra utbildningens tidsrytm.
- Acceleration – Denna kategori användes för att se om man upplever en ökad takt i arbetet och vad det fick för följder. Ett exempel är att statsbidraget gjorde det möjligt att snabba på arbetet med att få in rätt kompetens.
- Anpassning – Här handlade det om att se om någon tidsrytm anpassade sig till en annan. Många citat visade till exempel att utbildningens planering anpassades efter den tidsram som följde med statsbidraget.

Efter att det empiriska materialet delades in i kategorier som baserades på de teoretiska begreppen genomfördes ytterligare en sortering. Nästa steg i analysprocessen var en tematiserad genomläsning av materialet med utgångspunkt i de tidigare formulerade kategorierna. Tematiseringen av materialet gjordes genom att leta efter mönster inom och mellan kategorierna. På detta vis kunde vi exempelvis inom kategorin anpassning, se olika teman växa fram i materialet. Genom vår analysprocess kunde vi både synliggöra hur tidsstyrningen upplevs, de olika tidsrytmerna samt konsekvenserna av tidsstyrningen.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt redovisas det empiriska materialet utifrån studiens frågeställningar. Först presenteras studiens första frågeställning kring vilken tidsstyrning äldreomsorgslyftet för med sig. Därefter presenteras de tidsrytmer som identifieras i kommunernas arbete med äldreomsorgslyftet. Avslutningsvis presenteras de konsekvenser som tidsstyrningen för med sig.

6.1 Statsbidragets tidsstyrning

I detta avsnitt kommer den första frågeställningen besvaras: "Hur utövar staten tidsstyrning genom Äldreomsorglyftet?". Detta görs genom det empiriska materialet från dokumentsstudien samt intervjuerna från Socialstyrelsen och Socialdepartementet.

6.1.1 Ett statsbidrag som accelererar

I dokumentsstudien har vi kunnat kartlägga regeringens motivering till Äldreomsorgslyftet. I de två första regeringsbesluten framgår det att Covid-19 synliggjorde det svåra bemanningsläget inom vård och omsorg, främst inom vård av äldre (S2020/05025/SOF; S2021/00338).

Med bakgrund i denna svåra situation motiverar regeringen behovet av att genomföra Äldreomsorglyftet, eftersom kommunerna behöver hjälp för att klara både den kortsiktiga och långsiktiga kompetensförsörjningen, denna bild delar även Socialdepartementet. Regeringens motivering till behovet av styrningen för kommunerna förstås mot bakgrund av att covid-19-pandemin synliggjort att kommunerna själva inte klarar av att

kompetenshöja vårdpersonal. I likhet med regeringens motivering där covid-19-pandemin och de stora bristerna som i samband med den uppdagades användes liknande motiveringar av den belgiska regeringen för behovet av digitaliseringssatsningen av Belgiska skolväsendet i Tierens m.fl. (2024:614) studie. På samma sätt som satsningen i Belgien förde med sig en acceleration och påskyndade skolornas digitaliseringsarbete, så kan även Regeringens satsning Äldreomsorgslyftet medföra en acceleration och påskynda kommunernas kompetensförsörjningsarbete. Denna typ av motiv, där man identifierat ett problem eller stora brister, ligger också i linje med vad tidigare forskning menar ofta är anledningen till att styra via riktade statsbidrag (Edström Fors, 2024:312–315).

I de efterkommande regeringsbreven (S2021/08234; S2024/00042; S2025/00020) motiveras behovet av Äldreomsorgslyftet på andra sätt. I de efterföljande års regeringsbrev har vi kunnat se att motivet för styrningen utvecklats genom att regeringen ser ett fortsatt behov av ökad kvalitet och kompetens inom vården. Även denna typ av motivering till styrning ligger i linje med tidigare forskning inom statsbidrag. Äldreomsorg är ett specialreglerat område och således ett område som staten ofta har ett stort intresse för att styra (Edström Fors, 2020:70–71).

6.1.2 Tidsramar som styr

I dokumentstudien har vi även kunnat identifiera hur regeringen använder sig av Äldreomsorgslyftet för att styra genom tid i kommunernas kompetensförsörjning. Det vi kunnat se i materialet är att det finns tidsramar som Socialstyrelsen, och i förlängningen kommunerna, behöver förhålla sig till vid användningen av Äldreomsorgslyftet. Regeringsbesluten publiceras oftast under januari månad varje år, i samband med att beslut kring Regeringens rambudget fastställs. I samtliga års regeringsbeslut (S2020/05025/SOF, S2021/08234, S2021/00338, S2023/03047, S2024/0042, S2025/0020) framgår att

Socialstyrelsen behöver redovisa bidraget den 31 oktober året därpå. Socialstyrelsens tidsram för exempelvis 2020 års Äldreomsorgslyft var från januari år 2020 och skulle redovisas till Regeringskansliet senast oktober år 2021.

I dokumentstudien framgår också kommunernas tidsramar. Dessa tidsramar är dock inte lika explicit uttryckta som Socialstyrelsens. I regeringsbesluten framgår det att kommunerna får använda sig av bidraget från den 1 januari till den 31 december. Detta är den objektiva tidsramen för hur lång tid uppdraget bör ta till kommunerna. Vi kan således förstå tidsramen, 1 januari till den 31 december, som den styrande klocktiden i likhet med Adams (1995:24–29) förståelse av klocktid.

Däremot är det upp till Socialstyrelsen när statsbidraget ska utlysas, rekvireras och återrapporteras så länge det är inom ramen för Socialstyrelsen egna tidsramar till Regeringskansliet. För att närmare förstå kommunernas tidsramar som Socialstyrelsen reglerar, har vi genom vår intervju med Socialstyrelsen kunnat förstå hur statsbidragets klocktid ser ut för kommunerna. Den sista rekvireringsdagen för kommunerna är oftast den 1 april, efter det delar Socialstyrelsen ut medlen och återrapporteringen sker oftast den sista mars nästkommande år. Däremot har Socialstyrelsen inte alltid utlyst statsbidraget samma tid, det skedde framför allt året 2023 eftersom Regeringen aviserade en förlängning av Äldreomsorgslyftet först i september 2023. Tidsramarna för både Socialstyrelsen och kommunerna blev således betydligt kortare än tidigare år.

Med hjälp av dokumentstudien har vi kunnat synliggöra statsbidragets klocktid. Klocktiden är baserad på en årlig rytm, där kommunerna kan använda sig av medlen mellan den 1 januari och sista december. Däremot behöver kommuner också förhålla sig till Socialstyrelsens tidsramar för rekvirering och återrapportering. Dessa tidsramar är, till skillnad från den årliga rytmen i statsbidraget, inte kontinuerlig. Kontinuiteten har i vissa fall rubbats när exempelvis regeringens beslut eller Socialstyrelsen utlysning av statsbidraget kommer sent. Klocktiden

som kommunerna behöver förhålla sig till kan alltså förändras, när Socialstyrelsens styrande klocktid förändras. Socialstyrelsens ändrade klocktid beror i sin tur på Regeringens sena beslut gällande Äldreomsorgslyftet. Detta är ett tydligt exempel på hur en extern formad styrning kan påverka aktören som styrningen riktas mot vilket ligger i linje med Sharmas (2013:315) teoretisering om tid, styrning och makt. I detta fall har regeringen, genom externt skapta tidsramar begränsat kommunernas möjlighet att disponera över sin egen tid. Men även hur tidsstyrning i ett flernivåsystem kan leda till tidsmässiga spänningar mellan nivåerna, i detta fall mellan Socialstyrelsen och kommunerna.

Statsbidragets tidsstyrning baseras alltså på den styrande klocktiden genom tidsramarna. Utifrån förståelsen av att en tidsrytm är en process som förhåller sig till tid, kan statsbidragets tidsrytm konceptualiseras genom den årsbaserad rytm som statsbidragets tidsramar bygger på. På detta sätt kan vi förstå hur de andra tidsrytmerna som kommer presenteras nedan, ligger i eller ur fas med statsbidragets tidsrytm.

6. 2. Kommunernas tidsrytmer

I detta avsnitt kommer vi presentera de tidsrytmer vi kunnat identifiera i kommunernas arbete med Äldreomsorglyftet för att svara på vår andra forskningsfråga: "Vilka andra tidsrytmer finns i kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet?"

6.2.1 Rekryteringsprocessens två olika tidsrytmer

I vårt empiriska material kunde vi hitta två tidsrytmer som båda innebär en rekryteringsprocess. Den ena tidsrytmen handlar om att rekrytera personal till verksamheten, medan den andra tidsrytmen handlar om att rekrytera en utbildningsaktör som ska utbilda vårdpersonalen. Båda tidsrytmerna styrs

av uppgiftstiden, eftersom en rekryteringsprocess tar den tid det tar att exempelvis anställa någon, i citatet nedan beskriver avdelningschefen:

> Om jag ska börja med det negativa med Äldreomsorgslyftet, det är ju att det är årsvis. Det är väldigt svårt att veta hur mycket. Nu var det lite bättre de senaste åren. Men hur mycket får vi? Och så får man veta det väldigt, väldigt sent. Då har det varit för sent att söka […] Det är ju det som är utmaningen, att de kommer sent. De ska vara redovisade sista december. En anställningsprocess är ju jättelång, till exempel. Ansökningsprocesser till skola, att hitta bra skolor. Det är inte alltid det intag som man skulle önska.
> – Avdelningschef, kommun H

I kommun H förklarar verksamhetschefen att det är svårt att hinna med för att det finns andra processer som behöver ske inom den satta tidsramen för statsbidraget. I citatet synliggörs både uppgiftstiden för en anställningsprocess såväl som att hitta en skola. Verksamhetschefen beskriver att både en anställningsprocess och att hitta bra skolor tar lång tid. På liknande sätt beskriver två HR-konsulter i kommun O, med strategiskt ansvar för kompetensförsörjningen:

> 2020 kom det och fort skulle det gå och snabbt skulle det ske allting. Vi hann inte med där. Jag tror inte vi är ensamma om det. Men vi började direkt planera för det naturligtvis. Men innan vi kunde kicka igång var vi inne på 2021. Men vi missade samtidigt det första året och anledningen till det var att kunna rigga. Utbildningssidan var tvungen att rigga för att kunna erbjuda de kurserna. Första året skulle man ju också nyrekrytera. Så vi var tvungna att göra en regelriktig rekryteringsprocess med annonsering och hela den biten. Det tar ju också sin tid.
> – HR-konsult, kommun O

I likhet med kommun H har kommun O också haft svårt att hinna med eftersom uppgiftstiden för att hitta en utbildningsaktör eller anställa personal tar lång tid. Denna problematik återfinns även i flera av de andra kommunerna, där de snäva tidsramarna som följer med statsbidraget skapar en spänning mellan statsbidraget och kommunernas egna processer, i detta fall rekryteringsprocesserna.

6.2.2 Utbildningens tidsrytm

Till skillnad från statsbidragets klocktid som bygger på en årsvis rytm som kommunerna behöver förhålla sig till, så bygger utbildningens klocktid snarare på terminer som löper över flera år. Kommunerna behöver alltså både förhålla sig till den terminsvisa rytmen och längden på undersköterskeutbildningen, vilket är en treårig utbildning. Utöver statsbidragets tidsramar finns det alltså också tidsramar inom utbildningens tidsrytm som tjänstepersonerna behöver förhålla sig till. Den terminsvisa rytmen och längden på utbildning kan tillsammans förstås som utbildningens klocktid, där den förväntade längden på utbildning är tre år som utgörs av flera terminer. Verksamhetschefen i kommun F beskriver utbildningens terminsvisa rytm:

> Men jag kan väl säga så här att eftersom det är som det är med våra statsbidrag så är ju allting väldigt osäkert. Och jag tänker att en satsning som äldreomsorgslyftet ska man göra ett vårdbiträde till undersköterska. Så rör de ju sig om några terminer. Det är ju inte bara ett år i regel. Och då behöver man ju ha en längre planering horisont än vad vi har idag.
> –Verksamhetschef, kommun F

Verksamhetschefen förklarar att det tar flera terminer att utbilda personal till undersköterska, medan Äldreomsorgslyftet löper under ett år. Denna beskrivning fångar hur tidsstyrningen genom statsbidraget skapar en spänning mellan

utbildningens tidsrytm och statsbidragets tidsrytm. Flera tjänstepersoner beskriver liknande upplevelser som verksamhetschefen i kommun F, där statsbidragets årliga rytm är svår att planera efter eftersom utbildning löper över flera terminer. Vidare beskriver äldreomsorgschefen i kommun C att utbildningen till undersköterska tar tre år:

> Grejen med Äldreomsorgslyftet är ju att en distansutbildning till undersköterska tar tre år. Nu ligger jag med en skuld från förra året, som betalas av när jag får pengarna i år, vilket betyder att jag har ju mycket mindre medel i år att utbilda för än vad jag hade i fjol. Det är en sak, tidsfrist, jag tänker att man skulle kunna dela ut dem på tre år.
> – Äldreomsorgschef, kommun C

Utöver klocktiden i utbildningens tidsrytm så kan vi även identifiera två uppgiftstider som också styr utbildningens tidsrytm. I relation till utbildningens tidsrytm kan dels uppgiftstiden identifieras i relation till den faktiska tiden det tar för en personal att genomgå och bli klar med undersköterskeutbildning. En majoritet av kommunerna belyser detta genom att förklara att även om utbildningen förväntas ta tre år för personalen att slutföra så tar ofta utbildningen mycket längre tid. I kommun Q beskriver utvecklingsledare problematiken med att personalen inte klarar utbildningen:

> Flera hoppade av eftersom de inte klarade studierna i början av lyftet än vad som är nu. Vi har styrt upp rekryteringsintaget och vilka som är kvalificerade. Vi upptäckte att elever fick F. Vi upptäckte någon medarbetare som hade 7 F i 8 kurser. Det fanns ingen nedskriven tydlighet, riktlinje eller ramverk kring det här. Vi kan inte finansiera utbildning som inte leder till godkänt resultat. Det är ju omöjligt. Där har vi skärpt upp det.
> – Utvecklingsledare, kommun Q

I citatet kan vi förstå både att kommun Q´s förvaltning i likhet med andra förvaltningar hade problem med avhopp i början av arbetet med Äldreomsorgslyftet. Men vi förstår också att utbildningen som förväntas ta tre år ofta tar längre tid än så på grund av att personalen inte klarar av utbildningen. I citatet beskriver utvecklingsledaren att de upptäckte fler personer som studerade inom ramen för Äldreomsorgslyftet hade betyget F, däribland dem en person som hade betyget F i majoriteten av kurserna personen läst. Personal som inte slutför utbildningen utefter den förväntade tidsramen på tre år för undersköterska är ett problem i flera kommuner. Där den förväntade tiden för utbildningen inte överensstämmer med hur lång tid det faktiskt tar för personalen att slutföra utbildningen.

6.2.3 Verksamhetens tidsrytm

En tredje tidsrytm som vi kunnat identifiera i det empiriska materialet är verksamhetens tidsrytm. Denna tidsrytm styrs också av uppgiftstiden, att ge vård om äldre. Tidsrytmen har vi kunnat se genom att tiden inte räcker till eftersom man har en personalbrist. På grund av personalbrist har verksamheten inte tillräckligt med tid att utbilda personal eftersom den befintliga personalens tid behövs till den ordinarie verksamheten.

Brist på personal är en genomgående problematik för flera av kommunerna. Flera av kommunerna beskriver en situation där det finns en vilja från förvaltningen att utbilda en större andel personal än vad som redan görs inom ramen för Äldreomsorgslyftet. Däremot är arbetet med att skala upp svårt och kan begränsas av att det inte finns tillräckligt med personal inom den ordinarie verksamheten som kan täcka upp för de personer som genomför sin utbildning. I kommun E beskriver verksamhetschef situationen:

> Första året hade vi sex som var intresserade. De fick läsa på heltid. Andra året fick ingen läsa förutom de här som läste redan på heltid. Det var ett stort tapp i

> verksamheterna. Även om det bara var sex stycken. De fick gå in och jobba extra ganska mycket. Det var inte optimalt. Efter tredje året har de fått studera på 50 %.
> – Verksamhetschef, kommun E

Verksamhetschefen beskriver hur det uppstod stora problem i verksamheterna när personalen under första året skulle utbildas på heltid. Problematiken uppstod eftersom det inte fanns personal, varken vikarier eller ordinarie personal, som kunde täcka upp för de sex personer som studerade på heltid. Detta ledde till att man inte kunde utbilda fler personer under nästkommande år. Det tredje året behövde personalen studera på halvtid för att verksamheterna skulle kunna täcka upp för den tid personalen studerade. I flera av kommunerna upplevs samma problematik med att täcka upp för den personal som studerar. I kommun P beskriver HR-chefen situationen:

> De utbildningar som vi kan nyttja mest medel till är de långa utbildningarna och säg då undersköterska till exempel att det under en längre tid som någon är borta 50 %. Det är ju inte helt lätt att täcka upp det.
> – HR-chef, kommun P

I kommun P har man svårt att avvara personal eftersom det är svårt att få ihop bemanningen. Även i kommun A beskriver verksamhetschefen att bristen på personal skapar problem för förvaltningen att ge personalen möjlighet att studera:

> Det var en kille som började i höstas. Han har tjatat i flera år. Och vi bara, ja, bara vi hittar en vikarie så får du börja när du vill. Men vi måste ha en vikarie. Och det är ju det här som är så tråkigt. Man kan inte villkora, ja du får gå om du fixar din egen vikarie.
> –Verksamhetschef, kommun A

Verksamhetschefen beskriver att en vårdanställd under flera års tid har uttryck att hen vill studera men på grund av personalbristen har det från verksamheten inte var möjligt. Verksamhetschefen förklarar att ifall personalen själva hittar sina ersättare kan de få möjlighet att studeras vidare, vilket antyder att det är bristen på vikarier som är det största hindret för att låta personalen att vidareutbilda sig inom Äldreomsorgslyftet.

6.3. Konsekvenser av tidsstyrningen genom statsbidrag

I detta avsnitt kommer vi presentera våra empiriska resultat och analyser kring vilka konsekvenser som tidsstyrningen i Äldreomsorgslyftet har fört med sig. I avsnittet besvaras således vår tredje frågeställning: "Vilka konsekvenser ger tidsstyrningen för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning?" Genom att fånga spänningarna emellan tidsrytmerna och statsbidraget, har vi kunnat med hjälp av begreppen acceleration och anpassning synliggöra konsekvenser av tidsstyrningen.

6.3.1 Skapade möjligheter

En konsekvens av Äldreomsorgslyftet är att satsningen kan möjliggöra och påskynda arbetet med kompetensförsörjningen i kommunernas äldreomsorg. I vissa kommuner, där man har möjlighet att planera sitt kompetensförsörjningsarbete och som har en strategisk plan, fungerar statsbidraget som en förstärkning av det pågående kompetensförsörjningsarbetet. I dessa kommuner upplevs Äldreomsorgslyftet som en katalysator som driver på den egna långsiktiga strategin. Ett exempel är från kommun G, där man genom statsbidraget kunnat utbilda

fler specialistundersköterskor och därmed effektiviserat deras karriärvägsmodell.

> När vi sjösatte den här så hade vi bara tre stycken specialistundersköterskor i hela kommunen. Modellen blev ju ganska haltande om det är ett steg där man egentligen inte har några medarbetare. Så där har vi nu Äldreomsorgslyftet där vi nu utbildar tretton till specialistundersköterskor, så att vi faktiskt kan börja jobba utifrån karriärmodellen på ett annat sätt.
> – Verksamhetsutvecklare, kommun G

I citatet förklarar verksamhetsutvecklaren att när de påbörjade arbetet med sin karriärvägsmodell hade de endast tre specialistundersköterskor. Vilket gjorde att modellen inte riktigt fungerade som tänkt, men att de med hjälp av Äldreomsorgslyftet har kunnat utbilda flera vilket har möjliggjort att de kan arbeta utifrån modellen på ett annat sätt. Ett annat exempel är från kommun P där HR-chef beskriver att Äldreomsorgslyftet ses som en del av det större arbetet med kompetensförsörjningen och ett sätt att nå deras mer långsiktiga strategi:

> Jag tänker att de samspelar. Äldreomsorgslyftet är någonting som vi finansierar delar som finns med i den här handlingsplanen. Äldreomsorgslyftet är ju ett medel som vi använder för att nå vår strategi. Liksom det är vår kompetensförsörjning som är paraplyet, Äldreomsorgslyftet är bara en del.
> – HR-strateg, kommun P

I både kommun P och G bidrar Äldreomsorgslyftet till att driva på det redan etablerade arbetet. Ett ytterligare exempel är från kommun J där verksamhetschefen förklarar hur arbetet med kompetensförsörjningen har börjat tidigare än vad det hade gjort utan Äldreomsorgslyftet:

> Så vi är ju på väg på en resa dit och vi hade behövt satsa på äldreomsorgslyftet. Men vi hade inte kunnat göra det så tidigt som vi gör det nu. Vi har ju hamnat mycket tidigare i själva processen för att vi har fått in de här pengarna och de har varit så nischade mot det vi ska använda dem till.
> – Verksamhetschef, kommun J

Vi kan se att i vissa kommuner har tidsstyrningen via Äldreomsorgslyftet fört med sig en acceleration i kompetensförsörjningsarbetet. Detta kan vi se genom att styrningen inte bidragit till en kursändring utan snarare till en ökad takt i det redan befintliga arbetet. Detta kan förstås i ljuset av Rosas (2013:29) teoretisering om social förändring, där samhälleliga processer sker i ett snabbare tempo. Tempot ökar inte bara på grund av yttre krav utan det tvingar även organisationen, i detta fall kommunen, att anpassa sina egna processer till det ökade tempo. I citatet från kommun P kan vi förstå att arbetsprocesserna sker i ett snabbare tempo på grund av statsbidraget:

> Utmaningar, är att vi har ju liksom, vi har fått lägga rälsen medan tåget kör som man säger. Det handlar ju om att liksom projektera för de här medlen samtidigt som du vill nyttja så mycket som möjligt. Men ja, det är ett litet pussel.
> – HR-strateg, kommun P

Tidsstyrningen som finns inbäddad i statsbidraget, påverkar alltså inte bara *vad* som ska göras, men också *hur snabbt* det ska göras. Accelerationen som finns inbäddad i statsbidraget har även precis som i Tierens m.fl. (2024:618) studie, påskyndat ett arbete som kommunerna själva inte hade kunnat driva i samma utsträckning. Utifrån Rosa (2013:39) kan vi förstå att kommuner som kan hänga med i accelerationen också kan få tillgång till fler handlingsmöjligheter. Baserat på detta kan vi förstå att accelerationen som statsbidraget för med sig kan skapa förutsättningar för dessa kommuner att bygga upp en långsiktighet i

deras kompetensförsörjningsarbete genom att möjliggöra redan existerande planer.

6.3.2 Förlorade möjligheter

Som vi presenterat i avsnittet om rekryteringsprocessens tidsrytmer kan vi förstå att vissa processer behöver genomföras för att kommunerna ska kunna använda sig av statsbidraget, som att anställa personal och hitta en utbildningsaktör. I exemplet från kommun O som vi tidigare tagit upp, kan vi förstå att om rekryteringsprocesserna inte finns på plats när medlen kommer uteblir styrningen:

> 2020 kom det och fort skulle det gå och snabbt skulle det ske allting. Vi hann inte med där. Jag tror inte vi är ensamma om det. Men vi började direkt planera för det naturligtvis. Men innan vi kunde kicka igång var vi inne på 2021. Men vi missade samtidigt det första året och anledningen till det var att kunna rigga. Utbildningssidan var tvungen att rigga för att kunna erbjuda de kurserna. Första året skulle man ju också nyrekrytera. Så vi var tvungna att göra en regelriktig rekryteringsprocess med annonsering och hela den biten. Det tar ju också sin tid.
> – HR-konsult, kommun O

I citatet förklarar en tjänsteperson med strategiskt ansvar för kompetensförsörjningen att de under det första året, 2020, inte hann med eftersom det krävs planering. Vidare förklarar tjänstepersonen att anledningen till att de inte hann med, var att de inte i tid hann rigga, varken utbildningssidan eller att nyrekrytera. Citatet visar även på hur rekryteringsprocessernas rytmer, på grund av att de styrs av uppgiften och den tid de tar att genomföra, är att det är svårt för tjänstepersonerna att anpassa processerna efter statsbidragets tidsrytm. Det uppstår därmed en problematik för tjänstepersonerna i kommunerna när de inte

kan harmonisera rytmerna gentemot statsbidragets tidsrytm vilket leder till att de inte heller hänger med i den ökande accelerationen. Det är en återkommande konsekvens för flera kommuner, att man i vissa fall inte hinner med att kunna använda sig av statsbidraget. Vilket kan förstås genom att statsbidragets tidsrytm och den inneboende accelerationen går snabbare än vad kommunerna har möjlighet att planera efter. I dessa kommuner uteblir därför även styrningen när de inte hinner hänga med i den ökade takten. På grund av den uteblivna styrningen så leder heller inte Äldreomsorgslyftet till en ökad kompetensförsörjning i dessa kommuner som är tanken med satsningen.

Ett ytterligare exempel på att styrningen från när statsbidraget uteblir, fångas i spänningen mellan verksamhetens tidsrytm och statsbidragets tidsrytm. På grund av verksamheternas redan ansträngda personalläge, har man inte tid till att utbilda personal, utan personalens tid behövs till den ordinarie verksamheten. I kommun N uttrycker HR strategen att brist på personal kan begränsa hur mång som kan utbildas med medlen som kommunen får genom Äldreomsorgslyftet. HR-strategen förklarar "Jag kan säga att vi har nästan varje år återbetalat en hel del pengar till Socialstyrelsen för att vi inte har kunnat nyttja alla på grund av personalbrist". HR-strategens upplevelse är att personalbristen har inneburit att de under åren inte har kunnat nyttja alla medel som förvärvats genom Äldreomsorgslyftet. På samma sätt menar HR-konsulten i kommun O att personalbristen begränsar hur mycket personal man kan utbilda:

> Vi har använt mycket pengar, men vi har också lämnat tillbaka mycket pengar. Och det finns olika förklaringar till det. Den stora förklaringen är att chefer inte har möjlighet att släppa iväg sina medarbetare. Så är det ju. Hur mycket pengar vi än har, det kan spruta ut hur mycket pengar som helst. Så behöver vi personer för att kunna skicka iväg på utbildning.
> – HR-konsult, kommun O

Bristen på personal i verksamheterna kan därmed påverka kommunernas möjlighet att utbilda personal. Det är alltså inte främst en fråga om ekonomiska resurser som begränsar satsningar på kompetensutveckling, utan snarare bristen på tillgänglig personal och den tid som utbildning kräver. Verksamhetens tidsrytm, som bygger på personalens tid, begränsar i detta fall statsbidragets inbäddade tidsstyrning.

Likt Tierens m.fl. (2024) har vi funnit att vissa kommuner inte hänger med i den ökade takten som accelerationen för med sig. Att vissa kommuner inte hinner med har vi kunnat synliggöra genom skillnaderna i rytmerna som finns mellan statsbidragets tidsrytm och rekryteringsprocessens tidsrytmer. Denna konsekvens, utebliven styrning, kan vi få en djupare förståelse av med hjälp av begreppet acceleration. Rosa (2013:39) menar att samhällets ökade tempo skapar ett tryck på organisationer och individer att ständigt anpassa sig till snabbare förändringar. Om man inte kan följa med i denna acceleration riskerar man att förlora handlingsmöjligheter. I detta fall innebär det att kommunerna, trots ekonomiskt stöd, inte kan genomföra den kompetensutveckling som bidragen är tänkta att möjliggöra eftersom man inte har personal eller tid nog för att utbilda personal. Kommunerna blir således offer för accelerationen som finns inbäddad i statsbidraget.

6.3.3 En känsla av att inte hinna med

Ett genomgående tema i tjänstepersonernas upplevelse av arbetet med Äldreomsorgslyftet är att det skapar en känsla av inte hinna med. Där tidsbegränsningen som statsbidragets tidsramar för med sig skapar en känsla av att arbetet med att ordna utbildningsinsatserna måste gå fort. Detta sker eftersom tidsramarna som kommer med statsbidraget villkorar kommunernas användning av dem. I kommun P förklarar HR-chefen problematiken som uppstår till följd av tidsbegränsningarna:

> Det är framför allt så beror det på att statsbidraget är tidsbegränsat, det korttidsbegränsat för att kunna, om man tänker sig ifrån när man får veta att vi kan nyttja det till att vi ska hinna nyttja det i förhållande till de utbildningsinsatserna och hur det går till att ta fram dem, till de att starta upp dem och slutföra dem helt enkelt. Så har det ju varit mycket tiden som påverkat. Det har varit såklart också mycket det här med hur mycket verksamheterna kan avvara medarbetare till studier eller så. Vi ser att vi har erbjudit generellt sett många fler utbildningsplatser än vad som har nyttjats. Och den återkopplingen vi får är ju ofta att det inte är helt enkelt, även om de får ersättning så kan det vara svårt att avvara personal rent schemamässigt.
> – HR-chef, kommun P

HR-strategen beskriver en situation där tidsbegränsningarna som statsbidraget för med sig innebär att förvaltningen måste hinna både ta fram, starta upp och även slutföra utbildningsinsatserna inom den givna tidsramen. I detta arbete beskriver HR-chefen att tiden har påverkat mycket men även i vilken utsträckning som verksamheterna kan avvara person för studier. Tidsbegränsningen skapar i sig en känsla av att tiden är knapp och att de fort måste ordna med insatser som i sig tar tid att ordna med. Denna upplevelse har vi identifierat i flera kommuner. I kommun G beskriver verksamhetsutvecklaren stressen som uppkommer på grund av tidsramarna: ”Det blir ju en stress i det när det är givna tidsramar, här måste vi få till det med ansökningar, kommunikation och kursstart”. Verksamhetutvecklaren förklarar hur de givna tidsramarna skapar en stress eftersom de måste få till det med ansökningar, kommunikation och kursstarterna. Dessa processer tar i sig tid vilket ger upphov till att man inte hinner med inom de givna tidsramarna vilket i sin tur skapar en stressande känsla. Vidare är det även flera av kommunerna som förklarar att tidshorisonten i

Äldreomsorgslyftet också är ett problem. I kommun F beskriver verksamhetschefen problemet med tidshorisonten:

> Det är ju det här med tidshorisonten, den är ju den absolut viktigaste aspekten för den gör statsbidraget lite svårjobbat eller vad man ska säga, det gör det. För det har skapat lite osäkerhet hos medarbetarna tidigare.
> – Verksamhetschef, kommun F

Verksamhetsutvecklaren förklarar att tidshorisonten, som är ett år baserat på statsbidragets rytm gör att statsbidraget blir svårjobbat. Statsbidraget upplevs som svårjobbat eftersom man endast har ett år på sig att genomföra utbildning och därigenom använda medlen. Tjänstepersonerna förväntas att inom ett år hinna rekrytera personal till utbildningen, hitta ersättare till personalen som ska utbildas och planera utbildningsinsatserna. Men arbetet med detta försvåras på grund av tidsbegränsningarna som statsbidraget för med sig till kommunerna.

Ytterligare en anledning till att tidsstyrningen bidrar till en känsla av att inte hinna beror på att tidsrytmen i statsbidraget inte är kontinuerlig, vilket inträffade när regeringens beslut om Äldreomsorgslyftet dröjde ett av åren. När tidsrytmen inte är kontinuerlig skapas ett pressat läge för kommunerna. I kommun J beskriver verksamhetcontrollern det pressade läget som uppstod:

> Det var ju när den nya regeringen tillträdde som man tänkte dra in det och sen ändrade man sig ganska snabbt. Då blir det ju ett pressat läge för både skolan och för oss. Då måste man ju få igång hela verksamheten. Det kan man väl säga att man behöver ha ett avtal. Eller veta om att här kommer statsbidrag under ett visst antal år.
> – Verksamhetscontroller, kommun J

I citatet beskriver verksamhetcontrollern att det i både förvaltningen och för utbildningsanordnaren uppstod ett pressat läge när beslutet dröjde. Flera kommuner uppger att när beslut från

regeringen dröjer uppstår problem med att få i gång utbildningsinsatserna inom statsbidragets tidsram. Även detta kan vi förstå som en konsekvens av tidsstyrningen. Genom att beslutet från regeringen dröjer, förkortas tiden som kommunen har på sig att använda medlen. Samtidigt som tidsramana för återrapporteringen för statsbidraget förblir desamma. Detta pressade läge kan också förstås som en känsla av att kommunen inte kommer hinna med inom de satta tidsramarna.

Känslan av att inte hinna, som flera av kommunerna ger uttryck för, kan förstås utifrån Rosas (2013:32) teoretisering om det *subjektivt accelererande individuella livstempot*. Denna känsla av stress är således en konsekvens av accelerationen i statsbidraget, där förändringen som statsbidraget för med sig leder till ett ökat tempo eller takt i kommunernas kompetensförsörjningsarbete. Stressen som accelerationen för med sig genom tidsstyrningen ger upphov till att tjänstepersonerna upplever att de inte hinner med vilket ligger i linje med Rosas (2013:32) teoretiseringar kring accelerationens stressande tvång.

6.3.4 Ett ökat behov av samverkan

Ytterligare en konsekvens som statsbidragets tidsstyrning för med sig är ett ökat behov av samverkan. Behovet av samverkan kan förstås mot bakgrunden av att tjänstepersonerna behöver förhålla sig till flera tidsrytmer samtidigt, främst statsbidragets men även dem andra tidsrytmer som vi identifierat. I kommun I beskriver verksamhetscontrollern situationen av att behöva ta hänsyn till flera olika aspekter och processer som tar tid för att kunna använda statsbidraget:

> Nej, men jag tänker just att det är så många som ska samverka i det här. Det är inte bara att vi ska få in vikarier, någon som ska studera eller vi ska ha personer som behöver studera, utan att vi ska samverkas med skolan som behöver eventuellt anställa mer lärare, vårdlärare

> och inte heller så himla lätt idag. Man kanske också behöver köpa in tjänster från externa leverantörer.
> – Verksamhetscontroller, kommun I

Verksamhetscontrollern i kommun I förklarar att det är flera olika delar som förvaltningen måste planera och samordnas för att möjliggöra användningen av Äldreomsorgslyftet. Verksamhetscontrollern tar upp bemanningen som en central del i arbetet med statsbidraget, att hitta vikarier och personer som behöver studera. Men fortsätter att förklara att utöver förvaltningens och deras verksamheter måste hen också ta hänsyn till andra processer som sker i andra delar av kommunen såsom utbildningsaktörens. Här blir det tydligt att man även behöver förhålla sig till rekryteringsprocessens tidsrytm genom att det tar tid för utbildningsaktören att exempelvis anställa fler lärare. Citatet fångar dels hur tjänstepersonerna befinner sig i skärpunkten mellan flera olika tidsrytmer, rekrytering och utbildning. Citatet fångar även hur tidsstyrningen i statsbidraget skapar ett behov av samverkan på grund av de olika tidsrytmerna som präglar arbetet med Äldreomsorgslyftet.

Behovet av samverkan har i intervjuerna med tjänstepersonerna varit ett återkommande tema. I flera av kommunerna beskriver tjänstepersonerna att ett bra samarbete med utbildningsaktören underlättar arbetet med att använda medlen i Äldreomsorgslyftet. Verksamhetsutvecklaren i kommun G förklara på frågan om det är något som förvaltningen tagit lärdom av i arbete med Äldreomsorgslyftet att:

> Det enda som jag känner att vi har dragit lärdom av är det upptrappade samarbetet vi har behövt ha med vuxenutbildningen. Samarbetet mellan att förstå skolans värld och att de börjar förstå det komplexa i vårt schema och hur det funkar. Det har vi absolut byggt upp kompetens kring på administrativ nivå.
> – Verksamhetsutvecklare, kommun G

Verksamhetsutvecklaren menar att vikten av samarbetet mellan den egna förvaltningen och vuxenutbildningen är en av de största lärdomarna som hen tar med sig från arbetet med Äldreomsorgslyftet. Verksamhetsutvecklaren förklarar vidare att under tidens gång har tjänstepersonerna inom respektive förvaltning skapat en förståelse för varandras verksamheter, de behov och utmaningar som finns. I ett senare citat förklarar verksamhetsutvecklaren G att samarbetet även har möjliggjort att förvaltningen kan skjuta fram kursstart:

> Det har varit att Komvux har kunnat skjuta fram kursstart och så vidare för att vi ska hamna på rätt. Man får skjuta hit och dit. Samtidigt ska det funka med lärarnas fördelningstid när de har luckor. Det är ganska komplext. Samtidigt ska det funka med schemaläggningen för våra medarbetare. Det är många delar som rör på sig. – Verksamhetsutvecklare, kommun G

Verksamhetschefen menar att statsbidragets tidsramar gör att man kan behöva skjuta på kursstart så denna hamnar i fas med statsbidraget. En god samverkan med utbildningsaktören kan alltså leda till att tjänstepersonerna kan anpassa utbildningens klocktid och tidsramar till statsbidraget. Denna förskjutning av klocktiden och tidsramarna innebär att utbildningens tidsrytm kan anpassas så att den ligger i fas med statsbidragets tidsrytm. Detta är ett tydligt exempel på hur tidsstyrning kräver anpassning. I detta fall har vi sett att anpassningen kan ske genom att man anpassar utbildningens tidsrytm till den styrande tidsrytmen, statsbidraget. I detta sammanhang blir Sharmas (2013:314–315; 2014:15) och Hjärpes (2022:297) beskrivning av anpassning relevant, att anpassning sker till den dominerande tidsrytmen.

På samma vis kan man förstå tjänstepersonernas anpassning genom samverkan. Anpassningen av tjänstepersonernas arbetssätt till tidsstyrningen kan även förstås utifrån Sharma (2013;2014) som visar hur styrning kan utövas genom tid och därigenom leda till förändrade arbetssätt, i detta fall hos

tjänstepersonerna. Detta kan förstås genom att tidsstyrningen har lett till ett större behov av samverkan. Tidsstyrningen i Äldreomsorgslyftet har tvingat tjänstepersonerna till att anpassa sig, eftersom det i och med tidsstyrningen krävs en närmare samverkan med andra aktörer såsom utbildningsförvaltningen. Liknande beskrivningar av att Äldreomsorgslyftet har skapat ett ökat behov av samverkan finns i flera kommuner.

6.3.5 Att sortera och prioritera personal

Flera kommuner har genom åren utvecklat kriterier för vilken personal som får möjlighet att utbilda sig genom Äldreomsorgslyftet. Detta beskrivs av flera kommuner som nödvändigt eftersom personal som utbildats under de första åren genom statsbidraget hade svårt att klara utbildningen. I kommun Q beskriver utvecklingsledare att förvaltningen behövt införa kriterier för personal som ska läsa till undersköterska genom Äldreomsorgslyftet:

> Flera hoppade av eftersom de inte klarade studierna i början av lyftet än vad som är nu. Vi har styrt upp rekryteringsintaget och vilka som är kvalificerade. Vi upptäckte att elever fick F. Vi upptäckte någon medarbetare som hade 7 F i 8 kurser. Det fanns ingen nedskriven tydlighet, riktlinje eller ramverk kring det här. Vi kan inte finansiera utbildning som inte leder till godkänt resultat. Det är ju omöjligt. Där har vi skärpt upp det.
> – Utvecklingsledare, kommun Q

Utvecklingsledaren beskriver att kommun Q, likt många andra kommuner, har behövt införa kriterier för personalen som studerar inom ramen för Äldreomsorgslyftet för att säkerställa att de som studerar får godkända resultat. Behovet att upprätta kriterierna gjordes i kommun Q mot bakgrund av att flera personer inte klarade av utbildningarna. Därför har förvaltningen upprättade kriterier som ett sätt att säkerställa att den

personalen som får möjlighet att utbilda sig slutför utbildningen och faktiskt får en undersköterskeexamen. Behovet att upprätta kriterier på grund av att personalen inte klarat utbildningen har vi kunnat se i en majoritet av kommuner. I kommun O beskriver HR-konsulten behovet av kriterier:

> Jag tror att hade vi inte gjort det, hade vi inte haft det förkunskapskravet, då hade vi varit i ett annat läge. Då hade vi plockat in betydligt fler personer som inte hade de här kraven men de hade inte heller klarat utbildningen, så är det. Vi säger idag att de vi har hos oss klarar godkänt, sen finns det andra utmaningar och situationer där en del behöver mer stöd än andra.
> – HR-konsult, kommun O

HR-konsulten förklarar att ifall kommunen inte hade haft förkunskapskrav på personalen som utbildas inom ramen för Äldreomsorgslyftet hade troligen flera av dem inte klarat utbildningen. Även i kommun M beskriver verksamhetschefen att kommunen har tydliga riktlinjer för vilka kriterier personal måste uppfylla för att utbilda sig inom Äldreomsorgslyftet.

> Ja, det finns väldigt tydliga riktlinjer för det. Okej, vad har man för riktlinjer? Du ska ha uppnått vissa... Nu tror jag att det är så här, för att läsa en yrkesutbildning så ska du ha genomfört grundvux till exempel. Du har läst färdigt dina SFI-kurser och du har läst grundvux, så du har grundläggande kunskaper i svenska språket. Vi skickar ju inte någon som går på SFI B till exempel.
> – Verksamhetschef, kommun M

En konsekvens av tidsstyrningen i statsbidraget är således att man behöver sortera och prioritera vilken personal som ska få utbilda sig. Detta beror på att man vill utbilda så många som möjligt medan Äldreomsorgslyftet finns, för att kunna kompetenshöja sin verksamhet. Samtidigt råder det personalbrist i många kommuner, vilket gör att det finns ett brådskande behov

av utbildad personal för att kunna frigöra mer personaltid till verksamhetens kärnverksamhet. Det finns således inte möjlighet att utbilda vem som helst, eftersom vissa har svårare att klara utbildningen. Därför behöver man sortera och välja ut den personal som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Detta kan förstås som ett uttryck för hur statsbidragets tidsrytm, skapar en omstrukturering av kommunernas arbete. Kommunerna tvingas anpassa sina beslut kring hur man ska sortera och prioritera personal för att kunna använda sig av statsbidraget effektivt, vilket synliggör hur tidsstyrningen fungera som en form av maktutövning. Det är alltså inte kommunens egna behov eller personalens individuella utvecklingsmål som styr, utan tidsstyrningen i statsbidraget. Denna konsekvens av tidsstyrningen ligger i linje med vad Hjärpe, (2022:297) och Sharma (2013:314–315; 2014:15) menar är en anpassning till en extern tidsrytm, i detta fall statsbidragets.

I denna konsekvens av tidsstyrningen blir också Rosas (2013:29) tolkning av acceleration relevant. Genom den inbäddade accelerationen i statsbidraget skapas ett tryck som påskyndar tempot i kommunernas arbete och processer. I detta fall har man gjort det genom att sortera och prioritera sin personal. Resultatet blir att vissa grupper systematiskt riskerar att hamna utanför, eftersom de inte passar in i den accelererade tidsrytm som statsbidraget kräver. Det är alltså inte bara en fråga om resurstilldelning, utan om vilken sorts personal och kompetens som får plats inom statsbidragets tidsstyrning.

6.3.6 Planera i förväg

Under intervjuerna med tjänstepersonerna återkom ett tema hos majoriteten av kommunerna, behovet av att planera. Planeringen innefattar oftast att kommunen undersöker vilka behov som finns, hur många utbildningsplatser som ska erbjudas och vilka medarbetare som ska genomföra utbildningen. Denna

planering sker även redan innan kommunerna vet att de får medlen för innevarande år. Det förberedande arbetet inför en ny statsbidragsperiod skiljer sig däremot åt i kommunerna. Vissa kommuner förbereder sig i upp till ett år i förväg, medan andra börjar planera strax innan statsbidraget kommer. I kommun P beskriver HR-chefen behovet av förberedelse:

> Det är det som har utmanat, att det är kort har varit korta förlopp och att vi och även övriga kommuner tänker om man hör ju i de olika nätverk att man har liksom inte varit organiserad för att kicka igång utbildningssatsningar så pass snabbt som krävs. Det är inte bara liksom vård och omsorg, utan det kan ju vara en arbetsmarknadsförvaltning med vuxenutbildning eller vad det nu kan vara för något som också måste stå på tå och beredda och starta upp.
> – HR-Chef, kommun P

HR-chefen förklarar att de korta förloppen för statsbidraget har varit utmanande för kommunen att hantera eftersom verksamheterna och kommunen inte har varit redo att starta utbildningssatsningarna så pass snabbt som krävs. Detta förklarar HR-chefen dels beror på att det är flera andra parter som måste involveras i arbetet med uppstart och att dessa måste, när statsbidraget kommer, *"stå på tå"* och vara *"beredda att starta upp"*. På grund av tidsstyrningen i Äldreomsorgslyftet behöver tjänstepersonerna rekvirera, använda pengarna och även återrapportera inom statsbidragets tidsramar och årliga tidsrytm. Den årliga rytmen som statsbidraget för med sig påskyndar kommunens eget arbete, vilket flera av kommunerna hanterar genom att planera i förväg.

Upplevelsen att flera olika aktörer inom en snäv tidsram måste samordnas och vara redo när medlen kommer delas av flera tjänstepersoner i de undersökta kommunerna. I kommun M förklarar verksamhetschefen att de har behövt ändra strategi för att kunna omhänderta medlen på ett bra sätt:

> Först från början, så tror jag första året så gick vi nog att lämna igen lite pengar. För då hann man inte med riktigt. Det som hände 2022–2023 var att jag tänkte, jag ändrade lite strategi. Jag väntade inte på pengarna. Varje nytt år så bestämde jag tillsammans med mina chefer att vilka personer, hur många tror vi... [...] och då har jag räknat ut hur långt de pengarna räcker. Det vi också ska komma ihåg är att de här eleverna eller studenterna som har påbörjat sin utbildning de är inte klara innevarande år. De går ju över till nästa, vilket jag också behöver ha med i mina beräkningar.
> – Verksamhetschef, kommun M

Verksamhetschefen beskriver att kommunen under första året var tvungna att lämna tillbaka medel eftersom de inte hann med. Men att kommunen nästkommande år, redan innan medlen kommit, förberedde sig och samordnade utbildningsinsatserna genom att planera i förväg. Vidare förklarar verksamhetschefen från kommun M att det inte går att skapa en långsiktig plan kring statsbidraget:

> Det går inte att göra en långsiktig plan kring det här statsbidraget. Sen har jag försökt följa med ändå. Vad säger man? Vad händer? Vad tänker regeringen? Kommer man att satsa på det här framgent? Det är ett väldigt kortsiktigt perspektiv.
> – Verksamhetschef, kommun M

Verksamhetschefen förklarar att hon på grund av det kortsiktiga perspektivet försöker hänga med i vad regeringen säger och vad som kommer hända med bidraget framgent. Även i detta exempel kan vi förstå att statsbidragets kortsiktighet skapar ett behov från kommunerna att vara lyhörda gentemot vad regeringen kommunicerar. Upplevelsen att de korta tidsmässiga förloppen skapar ett behov av planering har vi identifierat i majoriteten av kommunerna. Denna upplevelse delas

även av verksamhetschefen i kommun H som förklarar verksamhetschefen situationen:

> När det är i år och nästa år så vet vi att vi har pengar. Är det något vi behöver utbilda? Är det något vi behöver satsa på? Så behöver vi komma på det nu. Det tar lång tid att omsätta saker och ting i praktiken.
> – Verksamhetschef, kommun H

Verksamhetschefen i kommun H förklarar hur de behöver planera användningen av medlen i förväg, eftersom det tar lång tid att göra saker i praktiken vilket bör förstås mot bakgrund av förståelsen av statsbidraget som kortsiktigt. Liknande beskrivningar kring att det tar lång tid att omsätta saker i praktiken samtidigt som man måste förhålla sig till statsbidragets upplevda korta tidsram går att identifiera i samtliga av kommunerna. Problemen för kommunerna att hinna omsätta saker i praktiken under statsbidragets tidsram förstås som ytterligare en konsekvens av tidsstyrningen.

Utifrån begreppet acceleration kan vi förstå att den årliga tidsrytmen i statsbidraget påskyndar kommunens eget arbete. Påskyndandet av kommunernas eget arbete synliggörs i detta fall genom att tjänstepersonerna beskriver att statsbidraget för med sig korta förlopp. Men även när verksamhetschefen i kommun M beskriver att hen inte hann att använda medlen med när de väntade in statsbidraget.

Beskrivningarna av statsbidragets korta förlopp och att inte hinna med kan förstås utifrån att statsbidragets acceleration skapar en tidspress hos kommunerna. Där de förväntas att hinna rekvirera, använda medlen och återrapportera inom ett år. Vilket ger upphov till en känsla av tidspress då de har flera andra tidsrytmer att förhålla sig till inom ramen för arbetet med Äldreomsorgslyftet. I praktiken innebär tidsstyrningen att statsbidragets tidsrytm är den dominanta, som tjänstepersoner i arbetet med Äldreomsorgslyftet behöver förhålla sig till. Detta

skapar ett behov av planering och administration, vilket ligger i linje med dem resultat som Castillo & Ivarsson Westerberg (2022:27) fann i sin studie om statsbidragens konsekvenser inom skolan.

Genom att planera i förväg kan kommunerna förlänga eller mildra den snäva tidsram som följer med styrningen. I detta fall kan tidsstyrningen och dess acceleration även förstås ge upphov till en anpassning. Där kommunerna anpassar sig till statsbidragets tidsrytm genom att de planerar i förväg. Den anpassning som sker till följd av tidsstyrning illustrerar, enligt Sharma (2013:314–315; 2014:15), hur tid kan fungera som ett verktyg för styrning. Styrningen sker här genom att en extern tidsram eller tidsrytm skapas och används av en aktör för att styra en annan. I fallet av Äldreomsorgslyftet är det regeringen som skapar de externa tidsramarna som leder till att kommunerna anpassar sig genom att planera i förväg. Kommunernas anpassning, planera i förväg, leder även till att den upplevda tidspressen minskar eftersom en del av arbetet påbörjats redan innan medlen och tidsstyrningen kommer. Tidsstyrningen, som leder till planering i förväg, kan förstås som att tjänstepersonerna i kommunerna blir lyhörda och alerta på styrningen som ska komma. Man är uppmärksam på vad regeringen kommunicerar kring statsbidragets och om det fortsatt kommer att komma, på så sätt säkerställer tjänstepersonerna att förvaltningen är redo när medlen väl kommer.

7. Slutsats och diskussion

I efterföljande kapitel genomförs en genomgång av studiens slutsatser utifrån syftet och frågeställningarna som legat till grund för studien. Avsnittet följs av en diskussion om hur vårt resultat kan relateras till tidigare forskning samt vilken vidare betydelse som studien kan ha för forskning om tidstyrning och riktade statsbidrag. De två avslutande avsnitten behandlar studiens begränsningar och våra förslag på vidare forskning.

7.1 Slutsats

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur staten utövar tidsstyrning av kommuner via riktade statsbidrag. Med hjälp av vårt tidsanalytiska ramverk har vi fördjupat förståelsen för hur tid fungerar som ett styrningsverktyg inom statsbidraget Äldreomsorgslyftet. Med hjälp av vårt teoretiska ramverk har vi också kunnat förstå hur tidsstyrningen påverkar kommunernas arbete med kompetensförsörjningen.

För att undersöka detta har vi utgått från tre frågeställningar:

1. Hur utövar staten tidsstyrning genom Äldreomsorgslyftet?
2. Vilka andra tidsrytmer finns i kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet?
3. Vilka konsekvenser ger tidsstyrningen för tjänstepersonerna och i förlängningen kommunernas arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning?

Genom intervjuer med kommunala tjänstepersoner har vi kunnat förstå hur staten genom Äldreomsorgslyftet inte bara styr genom ekonomiska medel, utan också som ett verktyg för att styra genom tid. Statsbidraget präglas av tydlig tidsstyrning genom en årlig cykel med snäva tidsramar för ansökan och återrapportering. Samtidigt är denna cykel inte alltid kontinuerlig eller förutsägbar, då bidraget ibland utlyses sent, vilket gör det svårt för kommunerna att planera sitt arbete. Detta innebär att staten utövar en form av tidsstyrning som påverkar hur kommuner planerar, genomför och organiserar sitt kompetensförsörjningsarbete.

För att förstå vilka konsekvenser som tidsstyrningen genererar, har det varit nödvändigt att kartlägga vilka andra tidsrytmer som finns i kommunernas arbete med kompetensförsörjningen. I vår studie har vi kunnat identifiera rekryteringsprocessens, utbildningens och verksamhetens tidsrytmer. Dessa rytmer styrs mer av den styrande uppgiftstiden för olika processer som ofta innebär längre tidsrytmer än statsbidragets. Med hjälp av de identifierade tidsrytmerna har vi kunnat förstå vilka spänningar som finns emellan dem och statsbidragets tidsstyrning och vad dessa spänningar i sin tur lett till.
Genom att analysera det empiriska materialet med ett tidsanalytiskt perspektiv har vi likt tidigare studier också kunnat se hur tidsstyrningens konsekvenser kan förstås utifrån de teoretiska begreppen acceleration och anpassning. Vi kan exempelvis se det genom tjänstepersonernas arbetssätt som behövt öka i tempo på grund av tidsstyrningen. Vi har även kunnat se det i hur tidsstyrningens skapat ett behov av nya arbetssätt som exempelvis sortera och prioritera personal. I nästföljande avsnitt kommer vi diskutera resultaten i studien i förhållande till tidigare studier men även vad resultaten kan innebära för statsbidrags- och tidsstyrningsforskning i stort.

7.2 Diskussion

I denna studie har vi kunnat visa hur statsbidrag för med sig en tidsstyrning samt vilka konsekvenser denna tidsstyrning får i praktiken. I linje med Sharma (2014) visar våra resultat att kommunala tjänstepersoner upplever statsbidragets tidsrytm som den dominerande i deras arbete med Äldreomsorgslyftet och kompetensförsörjning. Denna dominerande tidsrytm påverkar inte bara hur arbetet planeras och genomförs, utan leder även till att tjänstepersonerna försöker anpassa tidsrytmer till statsbidragets rytm. Detta resultat överensstämmer även med fynd i tidigare studier där äldre personer respektive tjänstepersoner behövt anpassa sig till tidsstyrningen (Jönson m.fl., 2024; Hjärpe, 2022). Anpassning är ett återkommande tema i forskning om tidsstyrning, att tid ofta upplevs som något yttre att förhålla sig till snarare än något man själv har kontroll över. Enligt Rosa (2013) är individer i stor utsträckning underordnade de tidsrytmer som präglar olika samhällsområden, med begränsat handlingsutrymme att förändra dem. Vidare beskriver Sharma (2014) i sin teori om maktkronografi hur makt är inbäddad i tidsstrukturer, där tid fungerar både som ett medel för kontroll och som är svårt att göra motstånd mot. Det är därför inte förvånande att tjänstepersoner, behöver anpassa sig till dem. Vår studie bekräftar därmed att statsbidragets tidsstyrning inte bara formar arbetets innehåll och tempo, utan även tjänstepersonernas möjligheter till handlingsutrymme.

Tidigare forskning av riktade statsbidrag har framförallt fokuserat på deras effektivitet och hur beslutsfattare legitimerar användningen av dem som styrmedel. Studierna har undersökt under vilka förutsättningar som statsbidrag ger bäst effekt på olika nivåer, regional och kommunal (Fitriadi m.fl., 2024:133). Studierna har även undersökt hur statsbidrag kan användas som ett politiskt styrmedel eller verktyg för att signalera handlingskraft och rikta resurser till prioriterade områden för

politisk vinning (Fiorillo & Merkaj, 2021:996). Dessa studier undersöker i stor utsträckning alltså varför riktade statsbidrag används och de bakomliggande motiven. Men studierna går inte in på hur styrningen genom statsbidragen sker i praktiken eller vilka konsekvenser som styrning genom statsbidrag leder till.

Några som däremot har undersökt konsekvenser av statsbidrag är Castillo och Ivarsson Westerberg (2022) som visade att riktade statsbidrag präglas av kortsiktighet och att kommuner ofta efterfrågar ökad framförhållning i styrningen. I deras studie identifieras framförhållning som en bristfaktor men operationaliserar inte närmare vad detta behov grundar sig i eller hur det kan förstås teoretiskt. I vår studie har vi istället, med hjälp av vårt tidsanalytiska ramverk, kunnat fördjupa förståelsen för kommunernas behov av framförhållning. Vi visar att kravet på framförhållning, eller som vi uttrycker det, behovet av att planera i förväg, kan ses som en konsekvens av hur tidsstyrning påverkar kommunernas handlingsutrymme.

Vårt analytiska perspektiv har även hjälpt oss identifiera andra konsekvenser av styrningen som sker genom riktade statsbidrag, som exempelvis behovet av samverkan. Genom att analysera statsbidrag som ett fall av tidsstyrning har vi bidragit till andra resultat som tidigare forskning inte har kunnat visa, eftersom tid som analytiskt perspektiv saknas i tidigare studier om statsbidragsforskning. Detta ligger i linje med vad Ancona m.fl., (2001) menar att det tidsanalytiska perspektivet kan generera.

Ett genomgående tema i de konsekvenser som vi identifierat är att tjänstepersonerna behöver anpassa sig till tidsstyrningens klocktid och acceleration. Exempelvis har vi sett att tjänstepersonernas arbetssätt har behövt förändras för att hänga med i det ökade tempot, men vi har också sett att man behöver prioritera vilken personal som ska utbilda sig. Samtidigt som den åldrande befolkningen kräver ett strukturellt och långsiktig planering inom äldreomsorgens kompetensförsörjning (SKR, 2024; Mörk, Erlingsson & Persson, 2019:17), visar vår studie att

tjänstepersoner upplever ett ökat tempo och tidspress i kompetensförsörjningsarbetet.

Pressen, menar vi, kan uppstå till följd av statsbidragets inbäddade tidsstyrning. De snäva tidsramarna och accelerationen som statsbidraget för med sig har bidragit till att vissa kommuner inte kan tillgängliggöra sig möjligheterna att bygga upp ett långsiktigt kompetensförsörjningsarbete. Medan andra kommuner, som har möjlighet att följa med i accelerationen och hänga med i statsbidragets tidsrytm, kan använda statsbidraget som en katalysator för deras långsiktiga kompetensförsörjning. Detta riskerar att ytterligare förstärka skillnader mellan kommuner när det gäller deras möjlighet att skapa en långsiktighet i sin kompetensförsörjning. Detta ligger i linje med Castillo och Ivarsson Westbergs (2022:27) rapport, där dem menar att bidragen kan leda till en snedvridning av resurser, där resursstarka kommuner har större möjligheter att ta hand om medlen eftersom dem klarar av den omfattande administrationen som krävs. Bidraget kan därmed bidra till att vissa kommuner ges bättre förutsättningar än andra att möta de kompetenförsörjningsutmaningar som den demografiska utvecklingen förväntas leda till. Statsbidragets tidsstyrning kan således begränsa kommunernas möjlighet att arbeta långsiktigt och hållbart, trots att det är just långsiktighet som behövs för att möta framtidens demografiska utmaningar.

Konsekvenserna som helhet och de anpassningar som tjänstepersonerna i kommuner behöver göra för att hantera tidsstyrningen leder också till att förvaltningen behöver vara lyhörd, invänta beslut och att vara beredd för tidsstyrningen. Kommunerna formas av statsbidragets tidsrytm, vilket bidrar till att förvaltningen utvecklar en lyhördhet gentemot regeringen. Detta menar vi är spår av en anteciperande förvaltning, en förvaltning som försöker förutse, är lyhörd och anpassar sig efter den tidsstyrning som följer med statsbidragen (Bengtsson, 2012: 37-38; Flyverbom & Garsten, 2021:2-3). Därmed öppnar våra resultat upp för vidare forskning om kopplingen mellan tidsstyrning och vad som kan beskrivas som anticipatoriska

förvaltningspraktiker, det vill säga, hur kommuner utvecklar en lyhördhet och beredskap inför statens förväntade styrning.

Utöver vårt bidrag till både statsbidragsforskningen och tidsforskningen kan denna studie bidra med insikt för kommande policyimplementeringar. Tid i relation till riktade statsbidrag är en dimension som är viktig för beslutsfattare att ta hänsyn till eftersom tidsstyrningen genom dess tidsramar kan leda till flera konsekvenser i kommuner, bland annat att styrningen helt uteblir. Om regeringen väljer att fortsätta stödja kommunernas kompetensförsörjningsarbete genom satsningar såsom Äldreomsorgslyftet, är det viktigt att även beakta tid som en styrande dimension i likhet med ekonomiska eller juridiska styrmedel. Vår studie visar att Äldreomsorgslyftet, som formellt sett är ett ekonomiskt incitament, även bär med sig en inbäddad tidsstyrning. Denna tidsstyrning påverkar i hög grad kommunernas möjligheter att planera, genomföra och möjliggöra ett kompetensförsörjningsarbete. Vi menar att denna typ av "osynlig" styrning därför utgör en central aspekt att förhålla sig till vid utformningen och implementeringen av nya policys. Vikten av tid i relation till policy och beslutsfattande ligger i linje med Adams (1995) teoretiseringar kring tid, hur tid är styrande i alla delar av samhället.

7.3 Studiens begränsningar

En utmaning i studien har varit urvalet av kommuner. Studien baseras på intervjuer med ett begränsat antal kommuner. Urvalet har inte varit statistiskt representativt, vilket innebär att resultaten inte kan generaliseras till samtliga kommuner. Däremot har syftet med studien varit att skapa en djupare förståelse för hur tid som styrningsverktyg upplevs och hanteras, snarare än att dra generella slutsatser. Den kvalitativa metoden har möjliggjort för att fånga komplexiteten och nyanserna, vilket har bidragit med viktiga insikter trots den begränsade

generaliserbarheten. För att stärka resultatens bredd och överförbarhet skulle framtida studier kunna inkludera ett större och mer varierat urval.

7.4 Vidare forskning

I studien har vi, som vi tidigare nämnt, sett spår av att tidsstyrning kan ge upphov till anteciperande förvaltningar och som karaktäriseras av lyhördhet och beredskap inför regeringens styrsignaler. Vårt förslag på vidare forskning är därför att vidare undersöka om eller hur tidsstyrning genom statsbidrag kan ge upphov till anticipatoriska arbetssätt hos tjänstepersoner i kommuner. En sådan studie skulle inte bara kunna bidra till forskningen om tidsstyrning och statsbidrag, utan också till en bredare diskussion om kommunernas självbestämmande i en tid som präglas av ökad styrning och kortsiktiga satsningar.

Referenslista

Adam, B. (1995). Timewatch : The social analysis of time. Polity Press.

Ancona, D. G., Goodman, P. S., Lawrence, B. S., & Tushman, M. L. (2001). Time: A new research lens. *Academy of Management Review*, *26*(4), 645–663. https://doi.org/10.5465/amr.2001.5393903

Barbehön, M. (2021). From time to time: a systems-theoretical perspective on the twofold temporality of governing. *Critical Policy Studies*, *16*(3), 1–18. https://doi.org/10.1080/19460171.2021.1952085

Bengtsson, M. (2012). *Anticiperande förvaltning - Tjänstemäns makt i kommunala policyprocesser om vindkraft*. [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet] Gothenburg University Publications Electronic Archive https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/28983

Castillo, D,. & Ivarsson, W, A,. (2022). *Administrativa konsekvenser av riktade statsbidrag*. Stockholm: Statskontoret.

Coffey, A. (2013). Analyzing documents. I Flick, U. (Red). The SAGE handbook of qualitative data analysis. (s.367-379). Sage Publications

Cohen, E. F. (2018). *The political value of time citizenship, duration, and democratic justice*. Cambridge University Press.

Colley, H., Henriksson, L., Niemeyer, B., & Seddon, T. (2012). Competing time orders in human service work: Towards a politics of time. *Time & Society*, *21*(3), 371–394. https://doi.org/10.1177/0961463x11434014

Ds 2024:14,. *Ändamålsenlig styrning av äldreomsorgen via riktade statsbidrag* ps://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/07/ds-202414/

Eberle, T. S. (2013). Phenomenology as a research method. I Flick, U. (Red). The SAGE handbook of qualitative data analysis, 184-202. Sage Publications

Edström Fors, E. (2024). *Spelet om statsbidragen: En historisk-institutionell analys av det generella statsbidragssystemet.* [Doktorsavhandling, Linköping Univeristet]. Digitala vetenskapliga arkivet.

Edström Fors, E. (2020). Statlig förvaltningspolitik och kommunal självstyrelse - utvecklingstendenser och framtidsfrågor I Ehn, P,. & Sundström, G. (red) *Statlig förvaltningspolitik för 2020-talet: en forskningsantologi* (s.69-90) Statskontoret.

Erlingsson, G.Ó., and Ödalen, J. (2017). Den kommunala självstyrelsen. I J. Syssner., S. Häggroth & U., Ramberg (Red.), Att *äga fram*

Feltenius, D. (2010). Decentraliserad äldreomsorg under förändring. Offentlig Förvaltning : Scan*dinavian Journal of Public Administration. 14(3*-4), 61-8

Finansdepartementet. (2021). *Sveriges återhämtningsplan 2021.* https://www.regeringen.se/contentassets/dad10f1743b64c78a1c5b2d71f81a6eb/sveriges-aterhamtningsplan.pdf

Fiorillo, F., & Merkaj, E. (2020). A comprehensive approach to intergovernmental grants' tactical allocation. theory and estimation guidelines. *International Tax and Public Finance, 28*. https://doi.org/10.1007/s10797-020-09635-0

Fitriadi, F., Haliah, H., Nirwana, N., & Kusumawati, A. (2024). Effectiveness of intergovernmental grants: A systematic literature review. Economics, Business, Accounting & Society Review, 3(2), 127–136. https://doi.org/10.55980/ebasr.v3i2.150

Fitzpatrick, T. (2004). Social policy and time. *Time & Society, 13*(2-3), 197–219. https://doi.org/10.1177/0961463x04043502

Flyverbom, M., & Garsten, C. (2021). Anticipation and Organization: Seeing, knowing and governing futures. *Organization Theory, 2*(3). https://doi.org/10.1177/26317877211020325

González-Alegre, J. (2014). Does fiscal decentralization affect the effectiveness of intergovernmental grants? European regional policy and Spanish autonomous regions. *Papers in Regional Science, 94*(4), 817–847. https://doi.org/10.1111/pirs.12098

Griffiths, M. (2021) Interrogating time and temporality in migration governance I Emma Carmel, Katharina Lenner, & Regine Paul (Red). *Handbook on the Governance and Politics of Migration.*(s.316-328) Edward Elgar Publishing.

Göteborgs universitet., (u.å.) Personuppgifter inom studierna. Hämtad: 2025-01-26 från https://studentportal.gu.se/dina-studier/rattigheter-och-skyldigheter/personuppgifter-inom-studierna?f_sn=1&i_fh=1#accordion=17b9ea39-70bd-43d8-b292-49428fc80e5b

Hirvonen, H., & Husso, M. (2012). Living on a knife's edge: Temporal conflicts in welfare service work. *Time & Society, 21*(3), 351–370. https://doi.org/10.1177/0961463x12454382

Hooghe, L., Marks, G., Zü, M., Enderlein, H., & Wälti, S. (2010). Types of Multi-level Governance. I. *Handbook on Multi-Level Governance*. Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781849809047.00007

Hjärpe, T. (2022). Measurable time is governable time: Exploring temporality and time governance in childcare social work. *Time & Society, 31*(2), 0961463X2110590. https://doi.org/10.1177/0961463x211059022

Håkansson, H (2024). *Tid för tillit? Om styrning, kontroll och inflytande i äldreomsorgen* [Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet] Gothenburg University Publications Electronic Archive https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/80576

Jessop, B. (2002). Governance and Meta-governance in the Face of Complexity: On the Roles of Requisite Variety, Reflexive Observation, and Romantic Irony in Participatory. I. *Governance. Participatory Governance in Multi-Level Context.* (s.33–58). https://doi.org/10.1007/978-3-663-11005-7_2

Johansson, K. (2017). Det kommunala välfärdsuppdraget. I J. Sysser., S. Häggroth & U., Ramberg (Red.), A*tt äga framtiden: Perspektiv på kommunal utveckling. (*s.157-167)

Förvaltningshögskolans rapporter

(pris inkl porto+moms)

25:171 Klara Lundgren och Alexandra Nilsson
En äldreomsorg utan tidspress. En studie av statsbidrag som tidsstyrning *90:-*
25:170 Rolf Solli och Anna Cregård
Kommundirektören – rollens utveckling mellan 1995 och 2025 *90:-*
24:169 Jörgen Johansson och Mikael Löfström
Regional och lokal utvecklingskapacitet – normativa, empiriska och konstruktiva aspekter *90:-*
24:168 Ertan Kantur
På spaning efter de bibliotek som flytt. En rapport om folkbibliotek ur ett lokaliserings-perspektiv *90:-*
24:167 Lotta Dellve och Gustaf Kastberg Weichselberger (red.)
Tystnadskultur? Två studier av Göteborgs stads organisation. *140:-*
23:158e Elin K. Funck och Tom S. Karlsson
När ett yttrande inte räcker. Hur kommuner hanterar ett utmanat självstyre. *90:-*
23:166 Ertan Kantur
När ett yttrande inte räcker. Hur kommuner hanterar ett utmanat självstyre. *90:-*
22:165 Ylva Norén Bretzer
Gamlestaden 2021. En medborgarundersökning i Gamlestaden, Göteborg. *90:-*
22:164 Nanna Gillberg, Emma Ek Österberg och Patrik Zapata
Utbildningspliktens praktik – Västra Götaland *90:-*
22:163 Lena Lindgren
Kan likvärdighet (vad det nu är) styras fram? Utvärdering av förskolans och grundsko-lans omorganisering i Göteborgs stad *90:-*
21:162 Rebecka Berg och Jenny de Fine Licht
När kommunen sagt sitt. Efterprocessen vid kommunal vindkraftsetablering *90:-*
21:161 Emma Ek Österberg, Maria Norbäck, Patrik Zapata och María José Zapata Campos. *Kommunen som upphandlare, entreprenör och arbetsgivare i arbetsmarknads-integration av utrikesfödda* *90:-*
21:160 Amelia Månsson
Varför får förändringsarbete inte fäste? En kritisk studie av Världskulturmuseernas arbete med hållbarhet *90:-*
21:159 Dorian Francis
Prioriteringar i stadsbyggandet. En studie om Angereds Närsjukhus och den entrepre-nöriella stadsutvecklingens gränser *140:-*
21:158 Elin K. Funck och Tom S. Karlsson
Handbok för systematiska litteratur- och dokumentstudier inom samhällsvetenskapen *140:-*
20:157 Alexis Palma och Osvaldo Salas
Beslutsanalys och prognosmodeller. Simuleringar och fallstudier. *90:-*
20:156 Alexander Nilsson
Patientcentrerad vård. En systematisk litteraturstudie om konceptets förverkligande *90:-*

20:155 Ylva Norén Bretzer
Ordning och samordning. En utvärdering av 3 § LOV ordningsvakter i Gamlestaden, Göteborg. *90:-*

20:154 Sime Zupan
Lokaljournalistiken som blåslampa. Medias inverkan på redovisningskvalitet i svenska kommuner *90:-*

20:153 Petra Svensson (red)
Att styra på tvären. Tre studier om tvärsektoriell koordinering och dess aktörer i offentlig förvaltning *140:-*

19:152 Emilia Kahn och Amanda Lycke
Ömsesidigt förtroende eller rättsstatsprincipen? Vilket grundläggande värde prioriteras av EU-domstolen i förhandsavgöranden angående den europeiska arresteringsordern? *90:-*

19:151 Kerstin Bartholdsson, Louise Holm och Allison Östlund
Effektivitet och rättssäkerhet vid brandskyddstillsyn – utmaningar och målkonflikter för kommunala tjänstemän *140:-*

19:150 Petra Fogelholm, Jenny de Fine Licht, Peter Esaiasson
När beslutet fattas. När beslutet fattats. En studie av kommuners hantering av skolnedläggningar *90:-*

19:149 Sylwia Jedrzejewska
När hjärtat skriker av glädje och sorg. Hur faddrar påverkas av sitt frivilliga engagemang för ensamkommande flyktingbarn *90:-*

18:148 Magnus Thor
Revisionskvalitet i svenska kommuner. En studie om följsamhet mot redovisningsregleringen *90:-*

18:147 Louise Holm och Osvaldo Salas
Finanspolitiska åtgärder. En keynesiansk ansats *90:-*

18:146 Henry Bäck
Kommunrevisorns testamente *90:-*

18:145 Christoffer Matshede
Public Procurement and the Public-Private Value Conflict in the Transport Sector – A Research Model *90:-*

18:144 Kerstin Bartholdsson
Utveckling av medborgardialog – ett samarbete mellan Ale kommun och Ghanzi District i Botswana *90:-*

17:143 Lena Kindborg
64 % män. Kvinnor och män i kurslitteraturen vid Förvaltningshögskolan *90:-*

17:142 Robin Andersson
Samverkan i demokratins försvar. En studie om den offentliga sektorn, civilsamhället och arbetet mot våldsbejakande extremism *140:-*

17:141 Malin Isaksson
Kunskapsstaden Göteborg – varför och för vem? Tre organisationers syn på kunskap och Göteborg som kunskapsstad 2000–2016 *140:-*

16:140 Therese Jakobsson och Helena Richardsson
Politik och förvaltning på nätet *60:-*

16:139 Carl Odhnoff
Att förstå EBP. Översättningar av idén om en evidensbaserad praktik i den svenska socialtjänsten *60:-*

16:138 Kerstin Bartholdsson och Ylva Norén Bretzer
Samordnande samverkan – En utvärdering av Samordningsförbundet Vänersborg/Mellerud *60:-*

16:137 Hanna Hellgren
Mellan pedagogisk professionalism och marknadsmässiga tekniker – Institutionella logiker i organisering av förskolan *60:-*

15:136 Nazem Tahvilzadeh
Socialt hållbar stadsutveckling? Stadsdelsnämnderna, stadsutvecklarrollen och sociala konsekvensanalyser i planeringen av Göteborgs stad. *60:-*

15:135 Gustaf Kastberg
Ändamålsenlig organisering. Förvaltningsstruktur, målkomplexitet och förändrad omvärld *60:-*

15:134 Inga-Lisa Adler
Medskapardemokrati. Interaktiva styrningsprocesser och medskapande dialogarbetssätt *60:-*

15:133 Johan Sandén
Mer papper, klokare barn? Hur lärares administrativa arbete kan påverka kvaliteten i skolan *60:-*

15:132 Andreas Lundstedt
Styrmedlens outtalade politik. En av studie av New Orleans kulturekonomiska landskap *60:-*

15:131 Kristofer Johansson
Den svenska polisens yrkeskultur. En studie av polisstudenters utbildningslitteratur *60:-*

14:130 Oliver Bjerhem och Peter Rundblom Andersson
Är ni med på noterna? En studie om kommunala redovisningsval och notavvikelser *60:-*

14:129 Anna Laurell och Jessica Moström Axelfelt
The Socio-Economic Impacts of CSR. A Case Study of Swedish-related Companies and Corporate Social Responsibility in Vietnam *60:-*

14:128 Louise Holm och Osvaldo Salas
Investeringskalkyl och beslutsteori. Verktyg för beslutsfattande under osäkerhet *60:-*

13:127 Maja Rhodin Edlund
Where did all the women go? Representation of women and men in the Standing Committees of the European Parliament *60:-*

13:126 Erik Bergman
Interkommunal samverkan – en nödvändig lösning på kommunala utmaningar *60:-*

13:125 Angelica Börjesson och Marcus Starcke
Politiska granskare. Den kommunala revisionens roll för kommunalt ansvarsutkrävande *60:-*

12:124 Mats Bengtsson och David Karlsson
Demokratins svängrum. Lokalpolitikens roll i den specialreglerade verksamheten *60:-*

12:123 Osvaldo Salas
Samhällsekonomiska utvärderingar *60:-*

12:122 Marcus Johansson
De som jagar makt mellan himmel och jord. – Om det civila samhällets roll vid implementeringen av jaktpolitiska EU-direktiv. *60:-*

11:121 Oskar Johansson *60:-*
Lika men olika? – redovisning av effektivitet inom statliga myndigheter
11:120 Louise Skoog
Alla följer partilinjen – en studie om hur kommunpolitiker tolkar sitt mandat i praktiken *60:-*
10:119 Osvaldo Salas, César Villanueva och Rebecka Villanueva Ulfgård
Välfärdspolitik under utveckling i Mexico *60:-*
10:118 Petra Svensson
"Den nya svenskinspirerade föräldrapenningen har haft avsedd verkan" - En studie av den tyska föräldraförsäkringens förändring ur ett jämställdhetsperspektiv *60:-*
10:117 Andrea Egerlundh och Isabella Enbågen
När det ideella blir offentligt… eller när det offentliga blir ideellt *60:-*
En jämförande studie om möjligheten till ansvarsutkrävande i governance tidevarv
10:116 Elin Jakobsson
Global Policy Making on Climate Refugees – What is the Problem? *60:-*
10:115 Sara Bansmann
Bör staten försvara sig mot sina antagonister? Moderaternas och Socialdemokraternas ställningstaganden i FRA-frågan *60:-*
10:114 Margareta Lundberg Rodin
Chefer i korstryck. Att hantera krav i politiskt styrda organisationer *60:-*
10:113 Moa Aronsson
Medfinansiering Om relationen mellan stat och kommun i infrastrukturprojekt *60:-*
10:112 Richard Vahul
På väg mot en förbättrad kommunal redovisning.Konsekvenser av ett förändrat balanskrav *60:-*
09:111 Osvaldo Salas
Från utvandringsland till invandringsland. En analys av migrationsströmmar till och från Chile. *60:-*
09:110 David Ljung
Does Network Management Matter? The Coordination of Integration Policy Delivery at the Local Level in Sweden *60:-*
09:109 Johan Strömblad
Kan nätverksstyrning förenas med folkstyre? Stadsbyggnad, governance och demokrati i planeringen av Norra och Södra Älvstranden i Göteborg *60:-*
09:108 Gustaf Rönneklev
Att kasta pengar i sjön? En undersökning av nystartsjobbens direkta undanträngningseffekter *60:-*
09:107 Adiam Tedros
Lokala krisaktörer – Katastrofvolontärer eller profitörer? Den lokala krishanteringen i två kommuner under stormarna Gudrun och Per. *60:-*
08:106 Annika Berggren
Jämn könsfördelning på höga chefsnivåer. En studie om framgångsfaktorer *slut*
08:105 Christina Alvelins och Gabriella Sjöman
Vem tar ansvar för de nollplacerade? Om rehabilitering och försörjning för sjuka utan inkomst *60:-*

08:104 Nathalie Munteanu
Det bästa av två världar. - En studie om kommunala självstyrande skolor som hybrider i det svenska utbildningssystemet. *60:-*

08:103 Helena Öhrvall
De nya moderaterna? Om moderaternas socialpolitik i retorik och praktik under perioden 1999-2007

08:102 Lotta Valinder *60:-*
Pengar är inte allt. En studie av fyra högstadieskolor i Mellansverige.

08:101 Niklas Andersson *60:-*
De som fiskar efter makt. Om svensk fiskepolitik och intresseorganisationernas inflytande.

08:99 Andreas Ivarsson *60:-*
Från Gudrun till Per – om kommunal krishantering, erfarenheter och förändring

08:98 Lars Johansson *60:-*
Tjänsteförseelse - Disciplinansvar och påföljder i rättspraxis

08:97 Mathias Henriksson *60:-*
Arenapolitik på 2000-talet – om kommuner som bestämmer sig för att satsa på en ny idrotts- och evenemangsarena

08:96 Staffan Kling *60:-*
Organisationskulturens betydelse för hantering av tomrum

07:95 Andreas Gustavsson och Stefan Laang *60:-*
Prat och handling – en studie om kommunernas pensionsredovisning.

07:94 Osvaldo Salas *60:-*
Miljöhänsyn lönar sig. Samhällsekonomiska följder av luftföroreningsminskningen i två peruanska städer: En cost-benefit-analys.

07:93 Marie Persson *60:-*
Lojalitet & Konflikt. - En studie av förstalinjenchefens delade lojalitet inom hemtjänsten.

07:92 Emil Gustafsson, Michael Nilsson *60:-*
Varför bäst i klassen? – En jämförandestudie av högstadieskolor i Göteborg

07:91 Adrian Nählinder *60:-*
"Nej, gudskelov". Om (förekomsten av) styrning och påverkan av hur professionella organisationer arbetar med högskolans tredje uppgift.

07:90 Osvaldo Salas *60:-*
Rörligheten på arbetsmarknaden bland invandrare. En litteraturöversikt.

07:89 Daniel Bernmar *60:-*
Aktörer, nätverk och spårvagnar: EN studie i organiserandet av ett trafikpolitiskt projekt

07:88 Viveka Nilsson *60:-*
Genusperspektivet vid Sahlgrenska akademin

06:87 Lena Lindgren *60:-*
Arbetsmarknadspolitik "på det nedersta trappsteget". En utvärdering av projekt ENTER

06:86 Sara Brorström *60:-*
Något utöver det vanliga - en studie av sex kommunala projekt.

06:85 Jane Backström *60:-*
Inget är för evigt - en studie av sextimmarsdagen i Kiruna.

06:84 Pierre Donatella *60:-*
Bra och dåliga årsredovisningar - En studie om kvalitetsskillnader.
06:83 Vicki Johansson red. *slut*
Tillsynens mångfasetterade praktik inom det sociala och hälso- och sjukvårdsområdet.
06:82 Anders Björnsson *60:-*
Max Weber - inblickar i en tid och ett tänkande.
06:81 Alexander Baena *60:-*
Varför slösas det samtidigt som det sparas? - en studie om budgetproblematik i kommunal verksamhet.
06:80 David Karlsson *60:-*
Den svenska borgmästaren. Kommunstyrelsens ordförande och den lokala demokratin.
05:79 Kerstin Bartholdsson *60:-*
Tre nyanser av grönt: Om betydelsen av kommunala miljöchefers personliga engagemang för miljön.
05:78 Björn Brorström, Stellan Malmer, Viveka Nilsson *60:-*
Varför tillväxt i kommuner? En studie av nyckelaktörers uppfattningar
05:77 Thomas Vilhelmsson *60:-*
Kommunala pensionsavsättningsbeslut.
05:76 Henry Bäck, Folke Johansson & Adiam Tedros *60:-*
Ledarskap och lokalsamhälle i lokal politik – Fyra politiska initiativ i Göteborg och Stockholm i komparativ belysning.
05:75 Östen Ohlsson & Björn Rombach *60:-*
Den friska organisationen.
05:74 Henry Bäck, Nina Granqvist, Siv Sandberg, Sundback *60:-*
Svenskt och finskt i kommunerna.
5:73 Charlotta Ekman
Varför görs det ris i Ålhus? Om mötet mellan näringslivspolitik och etableringsstrategi.
05:72 Sven Siverbo (red.) *60:-*
Evolutionsteori för offentliga organisationer.
05:71 Nazem Tahvilzadeh *60:-*
Minoritetsmedier i Göteborgs Stad. En studie om integration, makt och icke-beslut i stadspolitiken.
05:70 Sven Siverbo *60:-*
Inkomstutjämning och kommunalekonomiska incitament
05:69 Andreas Ivarsson *60:-*
På väg mot paradoxala resultat? En studie av möjligheter till ökad handlingskraft genom resultatstyrning av sektorsövergripande frågor inom statsförvaltningen med jämställdhetspolitiken som exempel.
05:68 Sofie Cedstrand *60:-*
Idealism till salu? Om ideella organisationers strategival och dess demokratiska betydelse.
04:67 David Karlsson & Carina Andersson
84% män. Kvinnor och män i kurslitteraturen. *60:-*

04:66 Björn Brorström & Sven Siverbo
Skattehöjning enda lösningen? Om ekonomiska problem och behov av avceremonialisering och självständighet. *60:-*

04:65 Anders Falk
Varför lyckades Geriatriken? En fallstudie av två verksamhetsområdens implementering av balanserad styrkort inom hälso- och sjukvården. *60:-*

04:64 Daniel Lindin & Josip Mrnjavac
Varför blir det detta pris? En studie i hur kommuner sätter sina tomtpriser. *60:-*

04:63 Elisabeth Ravenshorst
Den sensuella organisationen . Ett perspektiv på kommuner och dess chefskap. *60:-*

04:62 Katrin Söderlind
Målstyrning av grundskolan. En fallstudie i Partille kommun. *60:-*

04:61 Henry Bäck och Maritta Soininen
Politisk annonsering eller nätverkande? Uppföljning och utvärdering av partiernas särskilda informationsinsatser till invandrarväljare vid 2002 års val. *60:--*

04:60 Anette Gustafsson
Vem är feminist? Om politiska könsideologier i svensk kommunpolitik. *60:-:-*

04:59 Henry Bäck
Av de många ett. Västra Götlandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljelinjer *60:--*

04:58 Tobias Johansson
Kollision eller konfirmation? - Ett möte mellan transaktionskostnadsteorin och kommunal äldreomsorg. *60:--*

04:57 Anna Berg och Charlotta Fagring
Internationella reglers påverkan på kommunal redovisning -Ett resultat av anpassning eller anpassning som ett resultat *60:--*

04:56 Aida Alic och Pernilla Wallén
Centralisera mera? Hur organiseras inköpsfunktionen i en kommun för en bättre efterlevnad av LOU? *60:-*

03:55 Mats Lindblad
Perspektiv på europeisk integration i svensk riksdag. Jämförande analyser av riksdagsdebatterna om grundlagsändringarna 1994 och 2003 angående överlåtelse av beslutsrätt till EG/EU. *60:-*

03:54 Mia Davidsson
Kommunala upphandlare - En studie om hur de fattar beslut. *60:-*

03:53 Mats Bengtsson
Kvinnor och Män i lokalpolitiken. *60:-*

03:52 Peter Arkevåg, Björn Brorström, Carina Andersson och Tobias Johansson
För bra för för få - Årsredovisningar inom staten. *60:-*

03:51 Johan Berlin och Eric Carlström
Balans eller nonchalans? - En studie av kommuner som beviljats extra finansiellt stöd av staten. *60:-*

03:50 Roger Andersson
Praktisk kommunal upphandling. *60:-*

03:49 Carina Andersson med flera
Intervjuer. *60:-*
03:48 Kajsa Värna och Birgitta Örnfelt
Långlivade förvaltningschefer - strateger som verkar utan att synas. *60:-*
02:47 Paula Rodrigo Blomqvist
Från assimilation till separation. Den finska invandrargruppens krav på finskspråkig undervisning. *60:-*
02:46 Henry Bäck, Gunnar Gjelstrup, Folke Johansson, Jan Erling Klausen (red)
Lokal politik i storstad - stadsdelar i skandinaviska storstäder. *60:-*
02:45 Lena Andersson-Felé
När gamla vårdar ännu äldre ... *60:-*
02:44 Björn Brorström och Sven Siverbo
Framgångsrik vändning. *60:-*
02:43 Ann-Charlotte Bengtsson och Eva-Britt Pettersson
Modell för kvalitetsmätning inom äldreomsorgen – Finns det något samband mellan kvalitet och kostnad? *60:-*
02:42 Joacim Rydmark
Beslut under osäkerhet - En experimentell mikrovärldsstudie av metoder för att hantera osäkerhet vid ledning och beslutsfattande i komplexa och dynamiska miljöer. *60:-*
02:41 Anna Holmqvist
Beslutsprocesser och investeringskalkyler i fastighetsbranschen. En jämförelse mellan allännyttiga och börsnoterade fastighetsbolag. *60:-*
02:40 Carina Andersson
Tidens ekonomi. *60:-*
02:39 Patrik Johansson
Vem tar notan? Skandaler i svensk offentlig sektor. *60:-*
02:38 Conny Pettersson *60:-*
Från Global idé till lokal praktik - Om näringspolitik för hållbar utveckling.
02:37 Gustaf Kastberg
Omsorg om Marknaden - En studie av hur reglerna på en offentlig marknad skapas och förändras. *60:-*
01:36 David Karlsson
Sveriges kommunala kulturpolitiker. *60:-*
01:35 Anders Björnsson
Systemskiften - En explorativ essä. *60:-*
01:34 Henry Bäck, Sven Siverbo och Björn Brorström
Ny politisk organisation i Härryda och Stenungsund. *60:-*
01:33 Maria Palm
Maxtaxa - en studie av nytt avgiftssystem inom den kommunala barnomsorgen. *60:-*
01:32 Alexandra Jönsson
Den sociala dialogen i EU och jämställdheten i Europa. *60:-*
01:31 Björn Brorström och Pär Falkman
Kommunal redovisning – teoriutveckling. *60:-*
01:30 Niklas Theodorsson
Det lokalas uppror - Om aktionsgrupper i den kommunala demokratin. *60:-*

00:29 Theresa Larsen
Kommunerna som arbetsgivare. *60:-*

00:28 Björn Brorström
Kommunalekonomen - några funderingar om förutsättningar, förhållningssätt och professionell utveckling. *60:-*

00:27 Östen Ohlsson & Björn Rombach
Organisationspyramiden och Buridans Åsna - en lagom teori. *60:-*

00:26 Jenny Svärd
Bestående nätverk – en studie av den sociala dimensionens betydelse. *60:-*

00:25 Lillemor Bergman och Virginia Leinen
Ekonomisk information i vården – en studie om styrmodellens påverkan på förhållningssättet till ekonomisk information. *60:-*

00:24 Rolf Solli, Peter Demediuk and Rob Sims
Chief Finance Officer in local government – Sweden vs Australia. *60:-*

00:23 J. Henrik Bergström
Hur ölskatterna sänktes – Om lobbning, pilsner och pluralism. *60:-*

99:22 Björn Brorström
Institutioner och institutionell förändring Perspektiv, teori och tillämpning på kommunal utveckling. *60:-*

99:21 Ylva Mühlenbock
När det lokala tar hand om det centrala Hur två kommuner omvandlar den statliga styrningen av skolan. *60:-*

99:20 Malgorzata Erikson
Frihet inom rollen - den politiska ledningens betydelse för en kommuns utveckling i ett längre perspektiv. *60:-*

99:19 Sven Siverbo
Kommuner och ekonomisk kris - en studie av kommuner som sökt extra finansiellt stöd av staten. *60:-*

99:18 Pär Falkman
Statlig redovisning ur två perspektiv. *60:-*

98:17 Anette Gustafsson, David Karlsson och Paula Rodrigo Blomqvist
Forskning att räkna med *60:-*

98:16 Katarina Orrbeck
Finansiella rapporter och ekonomiska krav - politikernas perspektiv. *60:-*

98:15 Björn Brorström och Rolf Solli
Ekonomistyrning har betydelse. *slut*

98:14 Björn Rombach
Nöjdhetsmätningar - en kritisk granskning av attitydundersökningar i sjukvården. *slut*

98:13 Björn Brorström, Henry Bäck, Sven Siverbo och Annika Svensson
Ingen nämnd - Stenungsunds modell för vitalisering av kommunalpolitiken. *60:-*

98:12 Henry Bäck och Folke Johansson
Politisk decentralisering i skandinaviska storstäder. *60:-*

98:11 Sven Siverbo
Kapacitet att handla? Om politisk styrning och omprövning av verksamhet på lokal nivå. *60:-*

97:10 David Karlsson
Kommunerna och rättvisan. *60:-*
97:9 Patrik Johansson och Jonas Persson (red)
KommunAktuellt nummer 5 1997 – sju betraktelser. *60:-*
97:8 Björn Brorström och Bo Hallin
Varför är kommuner framgångsrika? En studie av framgångens kännetecken och orsaker. *slut*
97:7 Östen Ohlsson och Björn Rombach
Res pyramiderna. *60:-*
97:6 Hasse Ekstedt och Stellan Malmer
Ränta är priset för att vänta - En analys av den kommunala kalkylräntan. *60:-*
97:5 Björn Brorström, Rolf Solli och Östen Ohlsson
Minihandbok i utvärdering. *slut*
96:4 Anna Cregård och Patrik Johansson
89 % män – Vem skriver kurslitteraturen? *60:-*
96:3 Rolf Solli
Kommunalekonomen i imperfektum, presens, futurum eller i cyberspace. *slut*
96:2 Henry Bäck och Maritta Soininen
Invandrarna, demokratin och samhället. *60:-*
96:1 Björn Brorström och Björn Rombach
Kommunal förändringsobenägenhet. *60:-*